

Kommunekonsult

Velferd – hva står kampen om?

Folkevalgtskolering
2023

Fanny Voldnes
Statsaut.revisor, cand.philol
Spesialrådgiver i Kommunekonsult og Fagforbundet

Status: Et kommersialisert og avpolitisert forskjellssamfunn ?

Eksempler fra 1990-tallet og til nå:

- Strømforsyning – fra produksjonspris til børspris; offentlig eid og offentlig drevet; men likevel BARE BØRS
- Fiskekvoter – fra forvaltet av fylket til omsetlige på marked (se neste foil)
- Sykehus - fra 22 000 til 10 827 sykehussenger fra 2002 til 2021 (Motmelding på Arendalsuka i aug)
- Jernbanen – fra NSB via NSB BA, 22 aksjeselskaper – til Vy AS og Bane Nor
- Universitetene – fra forvaltning til utskilte særlovselskaper med mange datterselskaper
- Færre direkte folkevalgte – fra 428 til 356 kommuner (4400 færre folkevalgte representanter enn i 1979) (+ ny kommunelov 2018 med styrking av administrasjonen på bekostning av politikerne?)
- Barnehager - fra offentlig/ideell tjeneste til gunstig profittmaskin
- Pensjon - svekket pensjon og ansatte bærer selv risikoen for børssvingningene
- NAV - ei dør og ingen personkontakt
- Skatteinnkreving – fra kommune (nærhet) til stat (uten kontakt)

- noe pga EØS, men mye skyldes politiske beslutninger nasjonalt eller lokalt

STOPP PIRATENE!

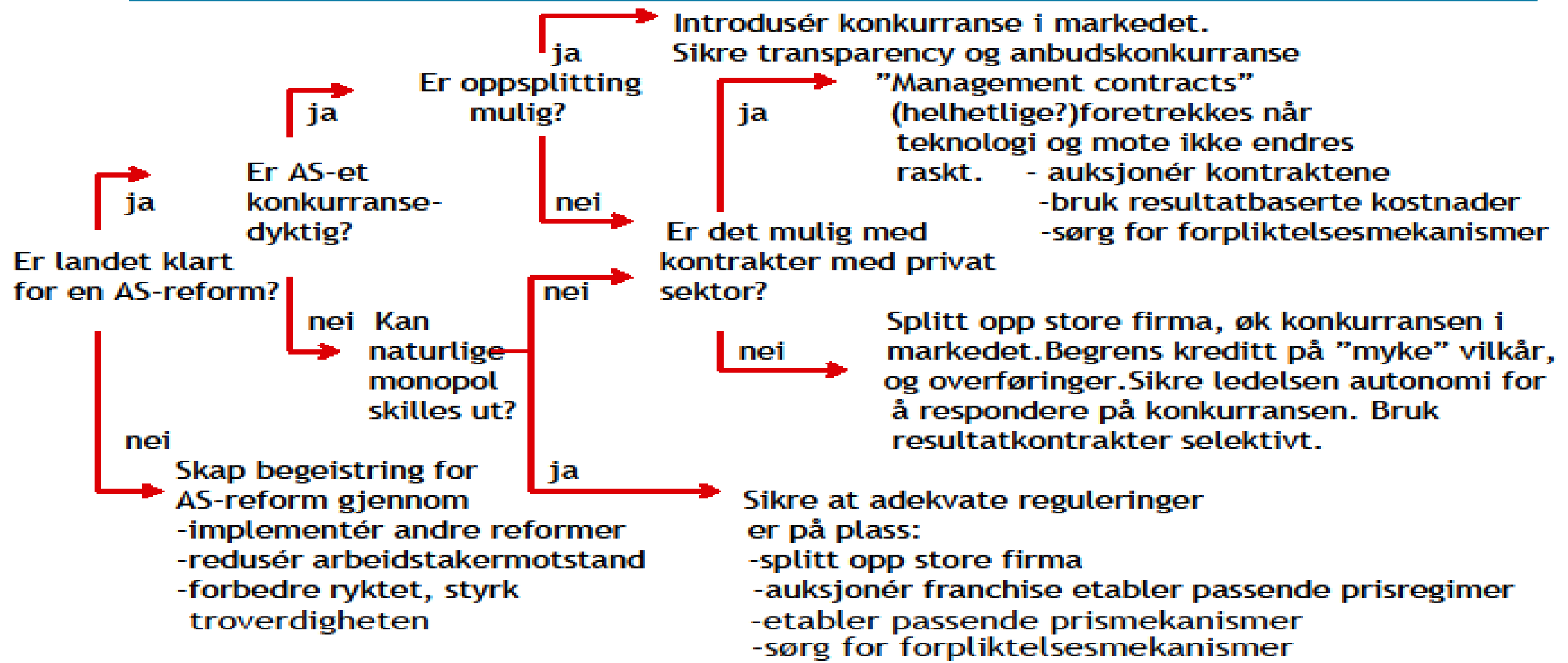
Plakat brukt av
Kystaksjonen i
2014

Kjell-Inge Røkke flyttet til Sveits
høsten 2022.

Kommunekonsult

Verdensbankens beslutningstre for AS-reform (fra 1995)

Grunnlaget for NPM og NPFM

Kilde: Susan Newberry (2002)

I dagens markedsrettede offentlige sektor:

- er beslutningsmyndighet er flyttet vekk fra politikere til styrer/direktører/virksomhetsledere
- tradisjonell budsjettstyring er erstattet av ”resultatstyring” og forretningsregnskap
– unntatt i kommuner
- ansattes representanter har mistet innflytelse

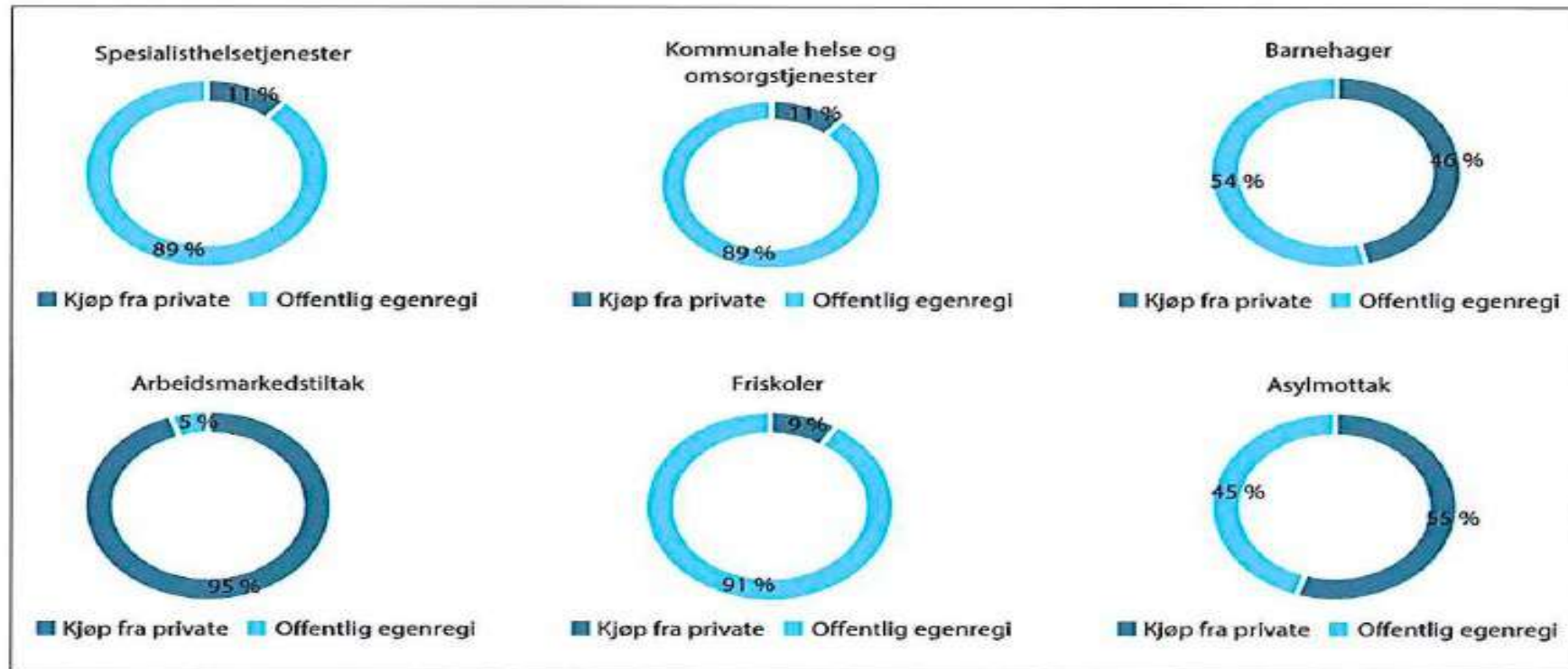
Metoder: Fristilling, konkurranse, resultatmåling og bedriftsøkonomisk lønnsomhet

Kilde; Bl a

Voldnes Fanny; *Folkevalgt styring eller markedsstyring?* Samfunn og Økonomi 2-2012

https://www.samfunnogokonomi.no/wp-content/uploads/2021/03/Samfunn_og_ekonomi-02-2-2012.pdf

Kommersielle utfører en **betydelig del** av velferdstjenestene

Figur 19.1 Oversikt over hvor stor del av tjenestene som leveres av henholdsvis offentlige og private leverandører. 2018.

Kilde: Statistisk Sentralbyrå og NAV, bearbeidet av utvalget.

Kilde: NOU 2020:13 Private aktører i velferden, s. 310

Og vi må forvente mer privatisering....

6 ONDAG 26. OKTOBER 2023

NYHETER

• Nytt borgerlig byråd

Dette vil de privatisere

Barnehager, ferger, skolebygg, sykehjem, legevakttjenester og psykisk helse kan fort havne i private aktørers hender de neste årene, ifølge den nye byrådsplattformen.

■ ANSLAK BORGERSHUSD
■ STIAN FYEN

Valgene har gitt klart uttrykk for at de vil ha en ny retning for byen vår, sa Oslo nye byrådsleder Erik Laa Solberg da han la fram den nye byrådsplattformen tirsdag formiddag.

Tirsdag klokka 13 la Høyre og Venstre fram den nye, borgerlige byrådsplattformen. Høyre-venstre-kolleksjonen, de skal styre hovedstaden på de neste 4 årene.

Tirsdag presenterte Høyre i Oslo Venstre og Oslo Høyre Høyre-venstre-kolleksjonen. Fra venstre: byrådsleder Espen J. Vennø, Anne Liseberg og Erik Laa Solberg. Fra Høyre og Martin fra Venstre.

Privatisering
Den kanakke største politiske skillelinjen mellom det påtrossende og avtroppende byrådet er spunt på privatisering og konkurranseutsetning. I den nye byrådsplattformen legger det nye byrådet i større grad opp til at private skal få drive velferdstjenestene. Blant annet vil de:

- At private aktører igjen skal få bygge nye barnehager
- La private bygge og eie skolebygg
- Åpne for at flere private fergerestauranter kan bruke fisk mellom Oslo og Spjeldevik, Stensund og øyer.
- Konkurransesettelte enkelte sykehjem, og sikre at konkurranse baserte på best mulig kvalitet.

I en mer generell formulering skriver byrådet at de vil «åpne for at private og lokale aktører kan drive tjenester på vegne av kommunen der det bidrar til bedre tjenestebilhet, best mulig kvalitet, for pasienter, og mer velferd for». Videre skriver de at de vil:

- Etablere et klynnehelsetilsyn gjennom offentlige-privat-partnerskap.
- For på andre måter å styrke utfordring samarbeid om utfordringsskapet, utvikle og kjøpe ut plasser hos private eller

kommunale samarbeid for bygg og drift.

- Sikre samarbeid mellom private og lokale aktører og kommunale virksomheter om utvikling av kvartaler og effektivitet i boligfeltene.
- Se på muligheten for avtale med private aktører som supplement for ligningsmyndigheten eller anslagsmyndigheten, slik som med vurdereverner, frivillige medier, eringsinngivere, o.l.
- Legge til rette for at private og lokale (til) Genset innfører enkelte deler av legvaktjenestene, psykisk helse og rehabilitering.

Skole
Skole har vært blant de viktigste valgtemaene. For byrådene bleier partiene seg blant annet til at:

- Innføringsregulering til alle 11-14-åring som legger etter i utviklingen av grunnleggende ferdigheter.
- Redusere fjell skolevalg.
- Styrke prospektivitet i valgene skolevalget om utveksling.
- Redusere fjell skolevalg.

Den største utfordringen for de nye byrådene er at det bygges for få delger, sa Laa Solberg på pressekonferansen.

Det nye byrådet vil også bygge flere studebøyer, blant annet i Mølleren i Høeghøga 30 på enes utvidelse ved bedre bruk av systematisk kvalitetsvurdering og regelmessig kommunepolitisk beredning gjennom hele skoleåret. Det innebærer at de vil bygge flere studebøyer etter lokale bedriftskrav.

Kollektivtransport
Av andre helt konkrete saker byrådet berplikter seg til er blant annet realisering av Campus Kjerberg, som Ragnvald Johansen mente var for risikabelt til å gi grønt lys.

De vil også redusere prisen på måltider for barn, bedst opp til 8 kroner i måneden for voksne i løpet av de neste 4 årene. De vil redusere måltidskost for barn og utvide gratis kollektivtransport for barn.

Av andre kollektivtransporter vil det nye byrådet fullføre signalet og sikringssjette for T-banen for bedre kapasitet og bygge utgangspunkt for Fureholmen og oppgradere Majorstuen stasjon og bygge Vidarstasjonen og Engveienstasjonen. Byrådet styrke bussforbindelsen innen og mellom bydelene ut mot de utvidelsestare områdene.

Det nye byrådet vil også bygge flere studebøyer, blant annet i Mølleren i Høeghøga 30 på enes utvidelse ved bedre bruk av systematisk kvalitetsvurdering og regelmessig kommunepolitisk beredning gjennom hele skoleåret. Det innebærer at de vil bygge flere studebøyer etter lokale bedriftskrav.

Kollektivtransport
Av andre helt konkrete saker byrådet berplikter seg til er blant annet realisering av Campus Kjerberg, som Ragnvald Johansen mente var for risikabelt til å gi grønt lys.

De vil også redusere prisen på måltider for barn, bedst opp til 8 kroner i måneden for voksne i løpet av de neste 4 årene. De vil redusere måltidskost for barn og utvide gratis kollektivtransport for barn.

Av andre kollektivtransporter vil det nye byrådet fullføre signalet og sikringssjette for T-banen for bedre kapasitet og bygge utgangspunkt for Fureholmen og oppgradere Majorstuen stasjon og bygge Vidarstasjonen og Engveienstasjonen. Byrådet styrke bussforbindelsen innen og mellom bydelene ut mot de utvidelsestare områdene.

for eksempel på tross i Granddalen.

Klimapolitikk
Alle klimastatuser der ute som hadde ventet på at det nye byrådet skulle droppe det reduserende byrådets satsing på grønne, sykkel og kollektivtransporter i den nye byrådsplattformen.

«At flere bruker bil i hovedstaden er et mål, både for å kunne utslippe, ha utslipp og forurensning og for å bidra til økt trafikkløst arbeid og en grønnere og tryggere by», skriver Høyre og Venstre i plattformen.

De vurderer at de vil fortsette å styrke satsingen, redusere fartsgrensene i Oslo, satse mer på å gjøre Oslo til en grønn by, og legge til rette for bruk av el-bil og sykkel.

Målet om at Oslo skal bli en i praksis utslippsfri by innen 2030 ligger for øvrig fast, noe som ikke er noen overordnede mål for Høyre og Venstre tidligere har berpliktet seg til dette målet. Byrådet vil også jobbe for å realisere planen for et karbonfangstnett på Kjerstad og utvide beredning som utvider beredning på Høyre.

NYHETER

Det nye byrådet om kontroversielle tomter:

Vil selge til private

I den nye byrådsplattformen vurderer Høyre og Venstre at de vil selge kommunale tomter og utvidelse av Rindalshavnområdet til private investorer for å få innført en ny velferdsgaranti.

Privatisering
Den kanakke største politiske skillelinjen mellom det påtrossende og avtroppende byrådet er spunt på privatisering og konkurranseutsetning. I den nye byrådsplattformen legger det nye byrådet i større grad opp til at private skal få drive velferdstjenestene. Blant annet vil de:

- At private aktører igjen skal få bygge nye barnehager
- La private bygge og eie skolebygg
- Åpne for at flere private fergerestauranter kan bruke fisk mellom Oslo og Spjeldevik, Stensund og øyer.
- Konkurransesettelte enkelte sykehjem, og sikre at konkurranse baserte på best mulig kvalitet.

STORE STØRRELSER

Herre Magasinet

Herre, jakker, jakker, jakker	Pris kr. 3999,-
AMORF, BLÅS, HERRE, HERRE, HERRE	Pris kr. 1999,-
HERRE, HERRE, HERRE	Pris kr. 799,-
HERRE, HERRE, HERRE	Pris kr. 999,-

HERRE MAGASINET

Dagsavis 25.10.2023

Dagsavis 26.10.2023

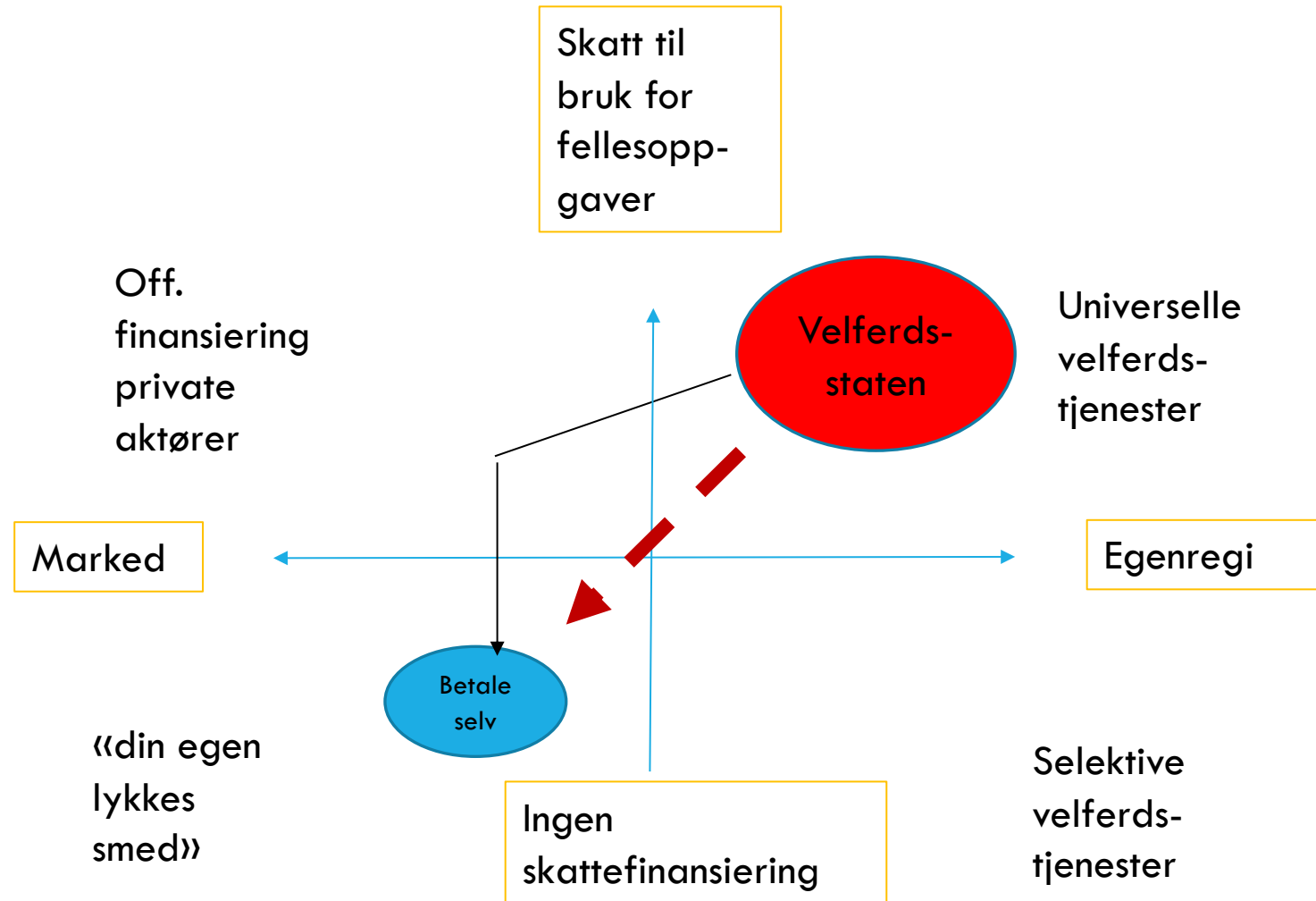
HVORFOR MÅ NOE GJØRES ?

Kommunekonsult

Velferdsmodellen vår er allerede i ferd med å rakne !

Fanny Voldnes
18.5.2016

Norsk forskning om konsekvensene av denne kommersialiseringen

UTARMER OFFENTLIG SEKTOR OG SVEKKER KONTROLLEN MED OFFENTLIGE MIDLER

- Ingen økonomiske besparelser **for samfunnet**
- Hvis besparelser er det på bekostning av **ansatte lønns og arbeidsvilkår, inkl. pensjon & lavere skatteinntekter til staten**
- **Økte forskjeller i samfunnet**

Kilder, bl a:

Alexander Berg Erichsen, Sidsel Schade, Fanny Voldnes; *Offentlig ressursbruk. Hva sier tallene?*
Fagforbundet 2017

Samfunn og Økonomi 2-2017; Tema; konkurranseutsetting eller egenregi

Bjarne jensen m fl: *Kommersialisering av fellesgodene. Virkninger på skatteinntekter, lønn og samfunnsøkonomiske konsekvenser*, Høgskolen Innlandet 2-2018.

Kommunekonsult

Dokumenterte forskjeller i samfunnet – årsaker:

Globalisering

Privatisering (av ressurser og tjenester)

Lavere beskatning av de rikeste

Manglende innsyn (for myndigheter og allmennheten)

Kilder:

Thomas Piketty; *Kapitalen i det 21. århundret* (2013)

Anthony Atkinson; *Inequality. What can be done?* (2015)

Gabriel Zucman; *The Hidden Wealth of Nations. The Scourge of Tax Havens* (2015)

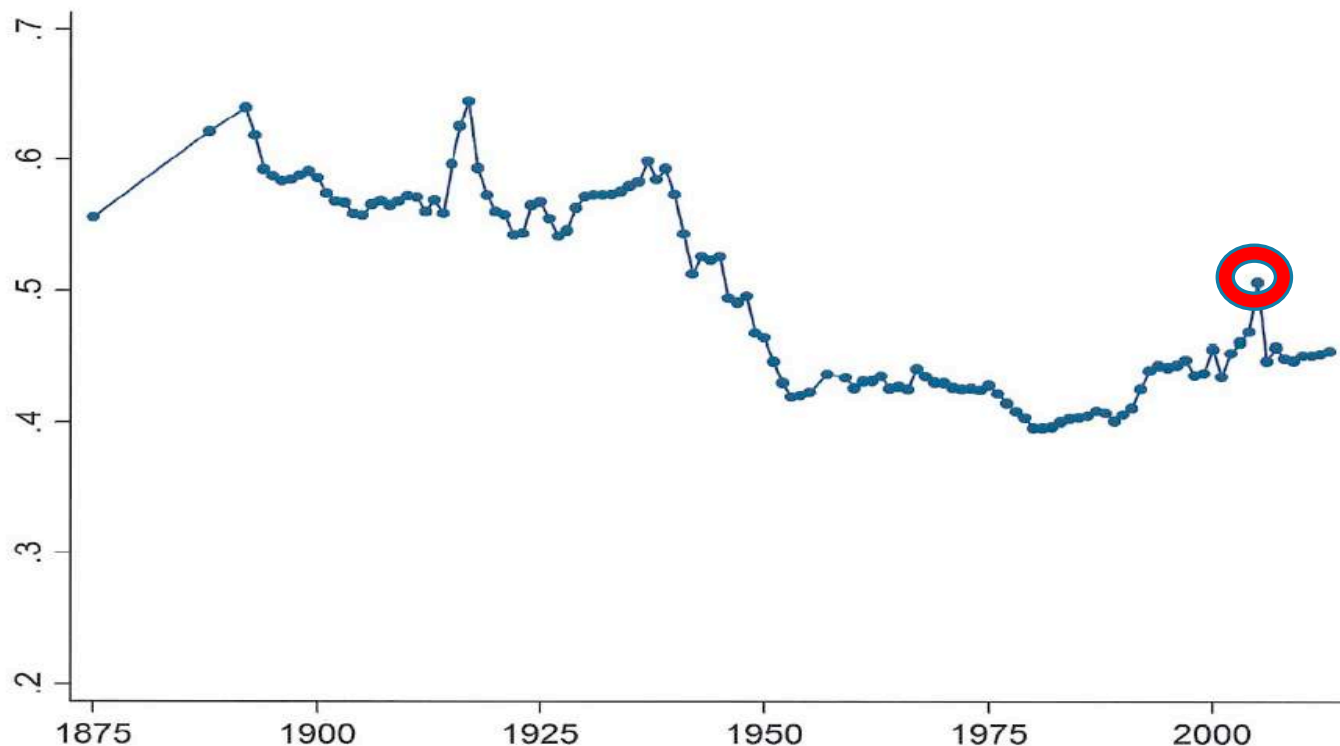

Kommunekonsult

Økende inntektsforskjeller i Norge - spesielt perioden 1989 til 2013

Gini-koeffisienten i fordelingen av markedsinntekt, 1875 - 2013

Kilde: Aaberge, Atkinson and Modalsli (2015): "The long-run distribution of income in Norway", Mimeo, Statistics Norway

ØKONOMI & arbeidsliv

OLJA LØFTER EKSPORTEN

Handelsoverskuddet økte i november

Økt oljeeksport bidro til at handelsoverskuddet til Norge steg med 13,1 prosent fra oktober til november.

Overskuddet er likevel 14,3 prosent lavere enn i november 2018.

Den samlede eksportverdien for utenrikshandel med varer endte på 51,2 milliarder kroner i november, viser foreløpige tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

Den samlede vareimporten endte på 62,3 milliarder kroner, en nedgang på 4,2 prosent sammenlignet med november i fjor.

Dermed endte handelsoverskuddet på 18,9 milliarder kroner i november i år eller 4,8 prosent nedadgående det siste halvåret.

I månedens utløp ble inntektene fra oljeeksporten på 18,9 milliarder kroner i november, mens gass-eksporten var mye mindre enn i november i fjor.

Oljeeksporten alene var den høyeste på fem år, hele 54,5 prosent høyere enn i november i fjor. Oppgangen skyldes blant annet oppslutningen på Johan Sverdrup-feltet i Nordseien, og at vedlike-

MERKE: At Johan Sverdrup-feltet er åpnet, merkes på Norges handelsbalanse.

holdperioden på sokkelen nå er avsluttet.

Ekporten av naturgass sank imidlertid med hele 58,7 prosent, noe som tilknyttes lavere priser og mindre volum.

Fastlandseksporten endte på 41,6 milliarder kroner i november, noe som er 1,1 prosent lavere enn i november 2018.

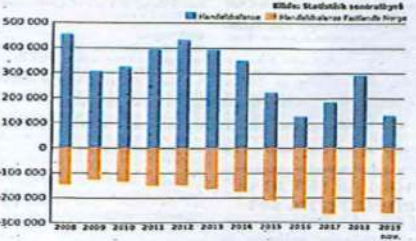
Fiskeeksporten økte. Denne eksporten vil følge SSB være på over 100 milliarder kroner totalt når tallene for året som helhet skal summeres.

©NTN

DAGENS GRAF

Svakere balanse

Til og med november i år er Norges handelsoverskudd med utlandet 132,1 milliarder kroner. Fastlands-Norge har et handelsoverskudd på 260,5 milliarder. I 2018 var handelsoverskuddet 287 milliarder og Fastlands-Norges underskudd 254,9 milliarder.

SSB-forskar meiner ulikskape i Noreg er dramatisk høgare enn statistikken viser: For dårlege ulikskapsstat

SKJULT: Ulikskapen i Noreg er dramatisk høgare enn dei offisielle tala viser, meiner SSB-forskar.

ULIKSKAP

Av Martin Årseth og Pål Hellanæs

Den offisielle inntektstatistikken i Noreg har manglar som har ført til ei ufulstendig framstilling av inntektulikskapen dei siste 10-15 åra. Det seier Rolf Aaberge, som forskar på ulikskap i Statistisk sentralbyrå (SSB) og sender med det utfordringa om betre statistikk oppover i systemet hjå eigen arbeidsgjevar, som svarar i slutten av saka.

«Her har saman med kollegaane Ola Vestad og Jørgen Modalsli korrigert statistikken ved å leggje til inntekter som er halde attende i verksemdene.

«Då finn vi betydeleg høgare ulikskap i alle dei aktuelle åra enn det den offisielle statistikken viser, seier han.

«Desse resultatane og ein tidlegare SSB-studie om storformuesulikskap stiftar ikkje opp ein fortellinga om Noreg som eit spesielt egalitært samfunn, meiner han.

«Då treng ein ikkje betale skatt på pengane, slik ein måtte om dei blei teke ut som utbytte.

Del rikaste blir mykje rikare Difor etterlyser Aaberge betre statistikkar som ville gjeve eit meir riktig bilete av korleis ulikskapen i Noreg faktisk er.

Gini-koeffisienten, det offisielle tallet på ulikskapen, der 0 vil seie at alle tenar det same og 100 der ein person tenar alt, plasserer Noreg på rundt 25.

Aaberge og kollegaane kjem til at gini-koeffisienten ikkje ligg på rundt 25 med tilbakeholde utbytte, men mellom 32 og 34. «Det plasserer oss enn lag der Storbritannia ligg på dei tradisjonelle statistikkane.

FAKTA

Ulikskap i Noreg:

- Dagens Næringsliv viste i helga korleis dei rikaste i landet plasserer pengar skattefritt holdingselskap.
- Ei holdingselskap er eit selskap trutt til å eige aksjar og eigendelar i andre selskap.
- Gini-tal er eit mål på ulikskap frå 0 til 100. Der ligg Noreg på 25. Tek ein med tilbakeholde utbytte, ligg Noreg på 32 til 34.
- Det plasserer utlikskapen i Noreg om lag der Storbritannia ligg i dei offisielle tala.
- Rolf Aaberge, ulikskapsforskar i Statistisk sentralbyrå, meiner at å la inn tilbakeholde utbytte tallet gjev eit betre bilete og utfordrar SSBs telling.

Det omtalar ein som veldig høg ulikskap, seier han.

«Då tek dei omgjevn til andre inntekter i resten av befolkninga og. Tala sende forskarane til Finansdepartementet. Dei er med i ulikskapsmeldinga som blei lagt fram for Stortinget i vå.

KRITISK: Ulikskapsforskar Rolf Aaberge vil ha arbeidsgjevarer Statistisk sentralbyrå til å relinje med eigedom som er skjult i holdingselskap når dei publiserer tal over ulikskapen i Noreg.

aller rikaste, seier SSB-forskarane.

«Om ein justerer tala på same måten for andre land, kan dei hende del og får ein høgare gini-koeffisient.

«Kan vere verre enn trudd

Den franske økonomen Thomas Piketty dokumenterte med boka si «Kapitalen» frå 2014 korleis ulikskapen aukar over tid fordi formuevekks raskare enn inntekt.

På same måten aukar inntektene til dei som plasserer utbyttet i holdingselskapa i staden for å ta dei ut, raskare enn vanlege inntekter når dei ikkje treng å betale skatt.

«Det er ikkje ein marginal, men ein dramatisk skilnad»

ROLF AABERGE, ULIKSKAPSFORSKAR

Før 2006 kunne eigarane ta ut overskotet i selskapa skattefritt, medan det no må betale på skatt av utbytte.

«Dette har gjort det attraktivt for eigarane å bruke selskapa som sparebøsse. Då slepp dei skatten på 34 prosent. Slike val har ikkje lenssmottakarane, som må betala full skatt på lønnsinntekta, seier han.

I prosjektet Aaberge er med på, ser dei på alle inntekter, også offentleg støtte.

«Vi ser på heile fordelinga. Det gjer at nokre av resultatane til Piketty kan vere verre enn han var klar over, men det har vi ikkje oversikt over, seier Aaberge.

SSB er klar over problemet Fagdirektør for person- og sosialstatistikk i SSB Ann Kristin Bruendvang skriv i ein e-post at inntektstatistikken er laga i tråd med internasjonale retningslinjer, og at dette er eit komplekst område der statistikken ikkje klarer å fange opp.

«Dette berører blant annet grenseoppgang mellom personlig økonomi som mål i inntekts- og formuesstatistikken, og selskaps- og bedriftsøkonomi, som krevjer ein grundig diskusjon før vi eventuelt kan inkludere det i løpendede statistikk», skriv ho.

Ho viser mellom anna til forskinga til Aaberge og kollegaane som viser utfordringar med inntektsmåla.

«SSB er klar over at det er utfordringar med å vise heile ulikhetsbiletet, og SSB jobber heile tiden med å gi så god og riktig informasjon som mulig.»

knr@ssb.no/klassekampen.no

–Vart åtvvara

Fritaksordninga i skattefor-nsa frå 2006 sprga for at dei rikaste i landet har salla med i alt 644 milliardar kroner i egne privatelgde holdingselskap, kurne Dagens Næringsliv syra. Selskapa kan nyttast til å finansiere alt frå luksuriøse bustader til privatfly, utan at dei vert skatta av det.

Både SV, Ap og Sp var med på å veda ordninga, men no er dei uroa over verksemdene.

«I beste fall skulle fritaksmodellen bidra til reinvestering i verksemdene, men i verste fall nyttar dei rikaste ordninga til øvrigare utsett skatt. Vi må sjå på kva vi kan gjera med det, seier Ap-nestleiar Hadia Thak.

SVs Kari Elinneth Kaaki kallar ordninga eit «skattehol som må teltast», og Sigbjørn Gjølvik i Sp meiner det er «god grunn til å gå på ordninga i reglens».

Raudi var ikkje på Stortinget den gongen, men leiar Bjørnar Moxnes meiner Stortinget burde vinst kva som ville skje.

«Det mangla ikkje åtvanningar då dette vart vedteke. Skatteprofessor Ole Gjønnes Ornstad sa at fritaksordninga ikkje var eit smutthol, men ei livedør for skattefritak. Dei som kryttar ikkje åtvanningar om at dette var ei skatteform for dei rikaste. Like fullt gjekk alle frå fjegge til SV inn for det. For dei raudgrøne er dette ein godigen faako, seier han.

Thak seier ho ikkje har løysinga klår.

«Det er ikkje fellesskapet å oppgåve å finansiere sossforbruk. Men å trekka opp den grensa juridisk og skatteknisk er ei større oppgåve.

«Vår de naive då dette vart vedteke?

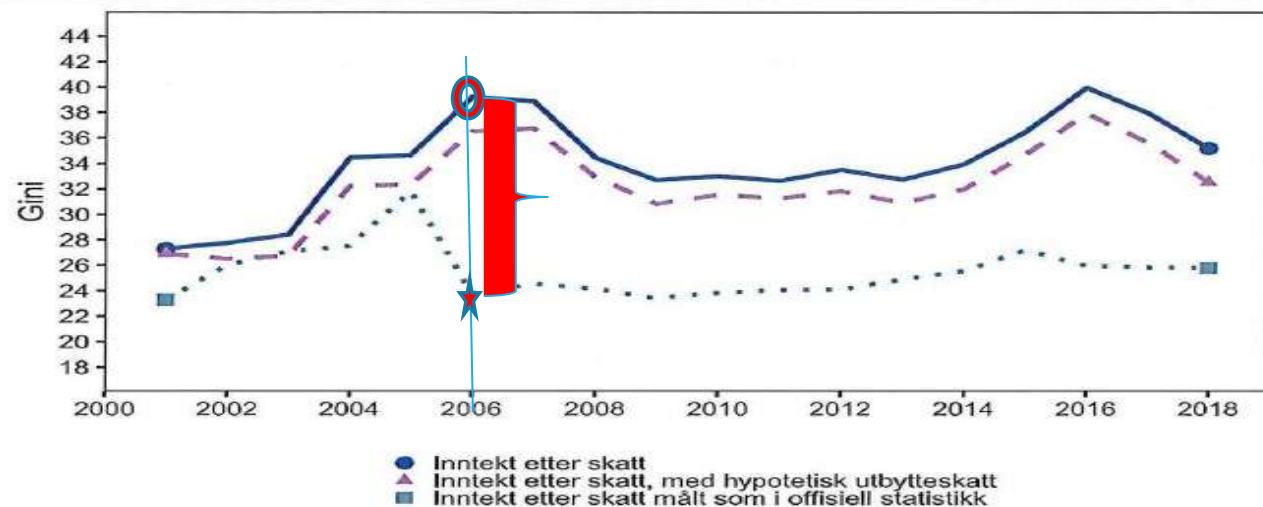
«Kreativiteten er nok grenselaus hos ein del av dei som ønskjer å nyttast systemet til sin fordel. Det var åtvanningar, men at det skulle bli så store utslag, kan eg ikkje sjå var ikkje å tvilleg.

Opposisjonsparta ber nå finansminister Siv Jensen, om å gå på ordninga.

Moxnes går inn for fleire tiltak. «Vi må få forbod mot kreative selskapsstrukturar, vi må auka selskapskatten og formueskatten, og vi må få attende arvavgifta. Vi kan og gjera formuesskatten mykje meir progressiv, seier han.

Økende inntektsforskjeller i Norge - 2000 til 2018 - hensyntatt skattetilpasning

Figur 2.6 Utviklingen i inntektsulikhet med og uten hypotetisk utbytteskatt, 2001–2018.

Note: Figuren viser inntektsulikhet målt ved Gini-koeffisienten i perioden 2001–2018. Inntektsmålet er ekvivalensjustert inntekt etter skatt. Dette målet sammenlignes med to alternative mål for ekvivalensjustert inntekt etter skatt: inntekt etter skatt fratrukket en hypotetisk utbytteskatt på all selskapsinntekt, og (ii) inntekt etter skatt målt som i offisiell statistikk.

Kilde: Økonomisk ulikhet i Norge i det 21. århundre, Aaberge, Mogstad, Vestad og Vestre, SSB 2021, s. 29

Konklusjon - inntektsulikhet

- Gåte: Hvorfor er Gini-koeffisienten i Norge fortsatt relativt lav på tross av stor formuesulikhet og den store økningen i andelen av markedsinntektene som tilfaller de rikeste personene?
- (i) Omfordeling via husholdet
- (ii) Skatte- og overføringssystemet og den offentlige tjenesteproduksjonen bidrar til betydelig omfordeling av økonomisk velferd
- (iii) Gini-koeffisienten endrer seg ikke mye som følge av endringer i den øverste delen av inntektsfordelingen

Er det da det samme
hvem som utfører
offentlige tjenester?

Konklusjon: Velferd som lukrativ geskjeft !

Fanny Voldnes statsautorisert revisor, cand.philol og spesialrådgiver i Kommuneconsult og Fagforbundet

ARTIKKELEN ER FAGFELLEVDERT

VELFERDSTJENESTER SOM LØNNSOM GESKJEFT

I mediene har det høsten 2022 vært sagt og skrevet mye om velstående nordmenn som tar med seg oppsparte midler (formue) og flytter til utlandet for å unngå skatt. I denne artikkelen rettes oppmerksomheten mot personer som har inntekter og oppsparte midler fordi de eier selskaper som utfører velferdstjenester. Dette er selskaper som mottar tilskudd for å utføre velferdstjenester på vegne av det offentlige. Analysen her viser at de norske eierne av et av de store multinasjonale velferdsselskapene har 2 milliarder kroner i oppsparte midler per 31.12.2021, i tillegg til at de har tatt ut 295 millioner kroner i utbytte i perioden 2005–2021.

Det er godt kjent at ulikheten i Norge har vokst mye siden 1987. Likevel bør en oppsiktsvekkende rapport fra SSB høsten 2021 være en vekker for mange (SSB 2021).¹ Rapporten viser nemlig at ulikheten i inntekt etter skatt² i Norge er langt større enn tidligere antatt. Det skyldes at ikke all inntekt er medregnet i den størrelsen som SSBs offisielle statistikk måler. Den viktigste inntekten er tilbakeholdt overskudd i personlig eide selskaper.³ Statistikken i SSBs rapport fra 2021 er generell og på overordnet nivå, og omfatter alle personer i Norge inklusive all slags inntekt fra all slags næringsvirksomhet.⁴ I denne artikkelen undersøkes den økonomiske situasjonen for konkrete eiere av velferdsselskaper når vi tar hensyn til SSBs rapport om at ikke all inntekt er tatt med i den offisielle statistikken.

Det er gjort en gjennomgang av det vi kan omtale som Norlandia-konsernet. Selskapet er interessant fordi det er det første norske multinasjonale konsernet som driver virksomhet innenfor flere velferdstjenester. Norlandia driver barnehager, flyktningmottak, sykehjem, barnevern og sykehoteller i mange land, og hadde salgsinntekter på seks milliarder i 2021.⁵

For å finne ut av hvor mye inntekter som mangler i den offisielle statistikken fra SSB, er det nødvendig å identifisere de privateide selskapene bak Norlandia-konsernet og hvordan konsernet er organisert juridisk. Her er det brukt offentlig tilgjengelig informasjon fra Brønnøysundregistrene. Spesielt viktig er årsregnskaper med noteopplysninger, hvor det i tillegg til økonomisk informasjon er opplysninger om eiere (aksjonærer) og datterselskaper.

I tillegg er det brukt informasjon fra Skatteetatens skattemønstre som viser personlig inntekt og formue. Skattemønstrene var tidligere åpne og offentlig tilgjengelige. Søk i skattemønstrene er fortsatt mulig, men den som blir søkt på har siden 2014 fått beskjed om

¹ Rolf Aaberge, Magne Mogstad, Ola L. Vestad og Arnstein Vestre: Økonomisk ulikhet i Norge i det 21. århundre. SSB 2021/33.

² Her definerer SSB inntekt etter skatt som rapportert inntekt etter skatt i skattemeldingene med tillegg av personlig eiers andel av tilbakeholdt overskudd i privateide selskaper, verdien av boligjenester for boligeierforhold, kapitalgevinster for bolig og annen fast eiendom og verdipapirer (unntatt aksjer), og fratrukket en hypotetisk utbytteskatt. SSB 2021, ss. 10, 11 og 29.

³ SSB 2021, s. 10. Selskapsinntekt som ikke utbetales som utbytte.

⁴ SSB 2021, ss. 15 og 17.

⁵ Årsregnskapet for 2021 for konsernet Norlandia Health & Care Group AS.

«Finansmarkeder er brukt av private barnehageeiere til å selge verdien av framtidige, offentlige tilskudd på rot. I tillegg har de sikret at framtidige overskudd kan tas ut som utbytter på aksjer i selskaper som har kjøpt eiendommene.»

Gøril Bjerkan i DN
17.3.2022

Milliardærer solgte barnehager til utenlandsk oppkjøpsfond

Fikk gratis tomter fra kommunen: Tjente store penger på salg

DRIFTIGE: Adolfsen-brødrene Roger og Kristian har gjort det stort med barnehager, pasienthotell, sykehjem og asylmottak.

Foto: SCANPIX/INGAR STORFJELL

De to brødrene fikk tomter til barnehage billig eller gratis fra norske kommuner. Så solgte de over 100 norske barnehager til et australsk hedgefond for nesten tre milliarder kroner.

Sentrale personer som eier de personlig eide selskapapene (sparebøssene)

INTEKTER EIERE AV NHCG IHHT. SKATTELISTENE							Dato; 10.12.2022			
NAVN /ÅRSTALL	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2014	2013	2011	
Benn Eidissen	10 409 373	29 259 932	10 264 504	1 565 000	1 065 882	30 600 000	8 000 000	3 700 000	908 000	
Even Carlsen	32 253 208	0	1 434 934	10 536 000	461 172	20 600 000	144 000	277 000	1 000 000	
Roger Adolfsen	23 315 858	17 170 631	12 503 154	13 501 000	11 478 079	8 300 000	52 000 000	845 000	685 000	
Kristian Adolfsen	23 242 915	17 729 543	13 577 408	15 736 000	9 533 553	13 300 000	37 000 000	799 000	800 000	
Kolbjørn Adolfsen	675 053	3 519 343	1 947 288	526 000	746 963				1 100 000	
SUM	89 896 407	67 679 449	39 727 288	41 864 000	23 285 649	72 800 000	97 144 000	5 621 000	4 493 000	

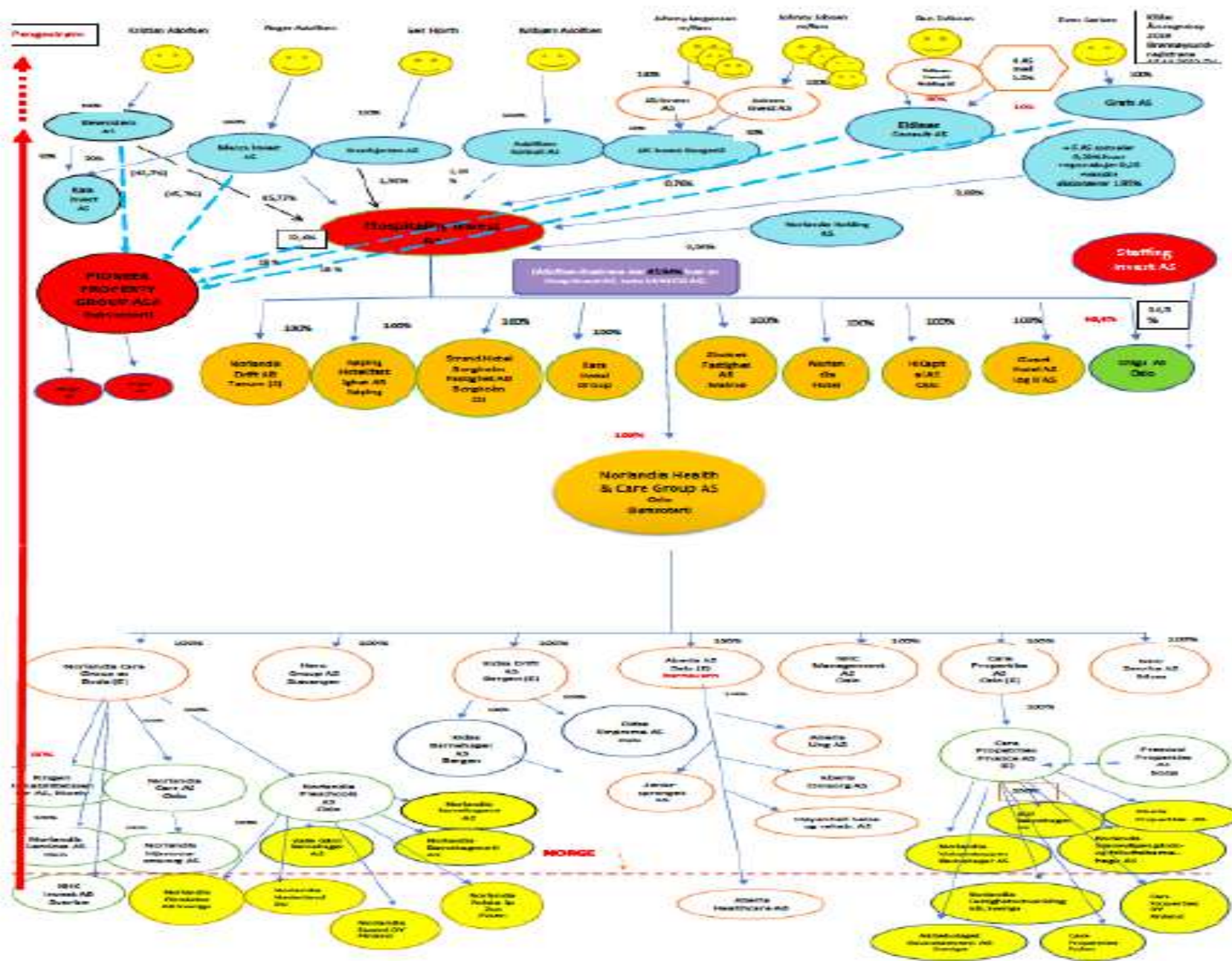
Skattelistede viser nettoinntekt.

(Sparebøssene skulle vært spredt utover for å vise virkelige inntekter)

Kommunekonsult

NORLANDIA-KONSERNET (EIERE OG SELSKAPER PER 31.12.2019)

Personlig eide selskaper eier Hospitality Invest AS
- som er 100 % eier av Norlandia Health and Care Group AS

Årstall	23.11.2022		2021
	EK 2021	AK 2021	
Selskaper (Personlig eid)			Utbytte 2021
Klevenstern AS	593 388 231	9 409 773	20 000 000
Mecca Invest	619 247 348	9 523 698	20 000 000
Adolfsen Consult AS	12 152 073	100 000	0
Eidissen Consult Holding AS	110 570 067	132 000	10 000 000
Grafo AS 4)	651 156 301	100 000	32 000 000
JSJ Invest AS	15 520 383	653 400	0
Jobsen Invest AS	1 399 287	30 000	200 000
JJK Invest Norge AS. 2)	3 429 152	270 000	0
Kronhjorten AS	2 900 184	200 000	0
SUM	2 009 763 026	20 418 871	82 200 000
SUM UTBYTTE 2005 - 2021			294 705 000
AKKUMULERT EGENKAPITAL - AKSJEKAPITAL	1 989 344 155		

Norlandia Health & Care Group AS driver barnehager, sykehotell, barnevern, flyktingemottak
- Hospitality Invest AS har eget bemanningsbyrå og hadde 12 000 midlertidige ansatte per 31.12.2019

**Sparebøsse på
2 milliard !**

Kommunekonsult

Mange rike flytter til Sveits med sparebøssene sine

DN

Dagens Næringsliv

En fri dagsavis

Gründlagt i 1829 av
Bjergstén Andersen
STYRT AV
Dagens Næringsliv AS
KJELLER
Se neste side og da da

ANSVARLIG REDAKTØR OG ADMINISTRERENDE DIREKTØR
Amund Dyrve
REDAKTØR NYHET OG BAKGRUNN
Janne Johannessen
POLITISK REDAKTØR
Kjell B. Alstadheim
REDAKTØR
HISTORIEFORTELLING
OG LIVSTIL
Lise Fedang Thorsen
REDAKTØR FORLEGGING
OG VISUELL JOURNALISTIKK
Ingsborg Volan
REDAKTØR HÅNDTRYK
Tina O. Amundsen

Leder

Lex Kjendis

● Det har utløst både debatt og engasjement at tidligere biskop Gunnar Stålslett er tiltalt for svært arbeid i 14 år har han latt en asylsøker sønn ikke hadde lovlig opphold og ikke hadde arbeidsstillatelse, lov til å jobbe hos ham som renholder. Det kalles svært arbeid.

Slikt kalles svært arbeid. Politadvokat Andreas Meege-Beitsem har vist til at det er et stort samfunnsproblem og at det spises av fellesskapet. Det er et mål å bekjempe. Saken har også andre sider, blant dem er Stålsletts kristne verdier, men der er kjernen. Han var mer opptatt av å hjelpe en kvinne i en vanskelig situasjon enn av å følge norsk lov. Hans verdier truslet loven. Etter hans mening. Torisdag ble han dømt i Oslo tingrett til 45 dagers betinget fengsel og å betale 10.000 kroner i bot.

Riksadvokat Jørn Mårup kom onsdag med noen ganske oppsiktsvekkende uttalelser om saken til NRK. Han sa at han godt kunne tenkt seg «å få en nærmere redegjørelse for straffepåstanden og livstid for man har vurdert seg fram til dem». Han sa at en slik diskusjon ville gi en mulighet til å «vurdere hvordan denne saken burde blitt håndtert gitt dens offentlige profil».

Det er mulig å forstå at påtalemyndigheten hadde behov for å tenke igjennom hvordan den skulle forklare en sak som ville få stor oppmerksomhet. Han kaller det et pedagogisk element og hvordan påtalemyndigheten skal forklare det den gjør.

Men Mårups uttalelser går lenger enn det. Han sier at offentlige personer ikke skal behandles annerledes enn andre. Men at en diskusjon på forhånd også skulle handle om spørsmålet: Er den – altså tiltalen – egentlig godt nok fundert?

Det er i diskusjonen om det siste spørsmålet riksadvokaten risikerer å gi en ekstra rettvisningsrett for kjente personer. Mens en vanlig straffer, korrupsjon eller løst som tiltales for å ha brutt svært arbeid i 14 år, ikke kan regne med at saken løses til øverste nivå hos påtalemyndigheten, skulle kjendefaktoren gjøre det for Stålslett.

Loven skal være lik for alle. Også for folkekjære ekk-biskoper.

Brunost

● Frode Berg, som ble dømt for spionasje i Russland, sier til VG at den norske etterretningstjenesten brøt inn med ham da han var løslatt, ved å gi ham polarbrev med brunost.

Forsvarets viktigste våpen er ikke F35, men G35.

Kommentar

Terje Erikstad er finansredaktør i Dagens Næringsliv

Terje Erikstad «Investeringsselskaper som sparekasser»

5. september 2013 fikk Finansdepartementet en ekspertrapport som sterkt advarte mot å innføre dagens skattesystem. 16 år etterpå er det på tide å finne ut om det var hold i advarslene.

● Dagens Næringsliv (DN) har i en rekke artikler belyst konsekvensene av skattesystemet fra 2004. Ekspertene har vært sterke på deknigen. Hvorfor skriver DN kritikk om et skattesystem som var ut til å fungere?

Det er flere grunner til at det er på tide å vurdere en skattesystem som ble innført til tross for advarslinger fra mange hold. Kjernen i det nye skattesystemet var å sikre lik behandling av arbeidstakere og kapitalinvestorer som tilfeller privatreferens. Sentrale skatte skattebegrensninger til produktive investeringer som skaper arbeidsplasser og vekst.

Fra 2004 ble det innført en aksjonærmodell hvor aksjonærvinster og utbytte ble fritatt for skatt så lenge investeringen var i et aksjonærskap. Det er denne fritak som kalles fritaksmodelet.

Aksjonærmodellen i kombinasjon med fritaksmodelet er et system basert på et løst skattesystem som skattebegrensning ut over en risiko- og avkastning når saken tar utbytte eller realiserer gevinst.

I teorien sikrer det at en aksjonær beskattes rimelvis likt en lønnsinntekt. Men er det slik i praksis? Og har aksjonærmodellen bidratt til produktive investeringer i Norge?

Vi vet ikke svært godt det ikke er gjort noen omfattende empirisk evaluering av virkningene av aksjonærmodellen og fritaksmodelet. Artikkelen til DN indikerer at refleksjon ikke har fungert etter hensikten på alle punkter.

En viktig utgangspunkt for en evaluering er å se på hva finanssektorene i dagrens First Securities skrev i sin rapport til myndighetene. Der argumentert for å se på hvordan aksjonærmodellen «vil kunne virke i praksis».

Et dyktig mangelfullt kjennetegn er godt og var hovedsakelig vil være seg end- og rådgiver Pål Bruvik var meget tydelige i sine råd til aksjonærmodellens utforming. Det leder for skatteprognostisk utforming:

Aksjonærmodellen var ingen god modell og hadde ikke innførsel.

First Securities mente «at evakvitetens ved aksjonærmodellen i særlig grad skyldes at aksjonærmodellens bruk av utbytte og utbytte som skattebegrensning og skattepunkt for realisering av aksjer og fastsettelse av nivå og tidspunkt for utdeling av utbytte».

Det er nettopp dette som gjør at de superrike kan unytte beskattning av midler de har i sine holdingselskaper. De trenger ikke penger til eget forbruk slik en aksjonær med et lite selskap sannsynligvis gjør. Det betyr at jo rikere du er jo gunstigere er det med aksjonærmodellen og fritaksmodelet.

Bruvik og Olsen advarte også Finansdepartementet om «utstrakt bruk av investeringselskaper som sparekasser i kombinasjon med sikkerhet i aksjene. Dette vil redusere skatteprovenyet fra aksjonærmodellens og i visse tilfeller også eliminere skattebelastningen».

Skattefolkene har utvoklet at holdingselskaper som blir dannet som tilsvarende er ut til å fungere nettopp som slike «sparekasser».

En annen risiko med aksjonærmodellen og fritaksmodelet er at den kan føre til at rike mennesker flytter utenlands:

«Aksjonærmodellens med store lønns aksjonærvinster vil få mange utvandre innsett i utbytte utvoklet for å utnytte beskattning etter aksjonærmodellen. Dette vil ikke bare svekke skatteprovenyet, men kan bidra til å medføre redusert finansinvestering i Norge», skriver First Securities.

Bruvik og Olsen mente også at «skatteprovenyet fra modellen vil trolig bli svært lavt da tilsvarende muligheter er utvoklet for å utnytte beskattning i holdingselskaper så lenge skatteinvesteringene lønner, men selskapsverdierne dekke høyere».

For å utnytte fordelene av skattebegrensning er også et tema som bør behandles. De siste tallene viser at formuen vokser klart raskere for de med høyest formue enn for de med lavest formue.

Et annet tema er det for å finansiere selskaper. Skatteprovenyet i 2004 var stor og viktig både for norsk næringsliv og for den offentlige finans. Hvordan reformen faktisk har slått ut er viktig å kartlegge. Det trengs for å ha et grunnlag for debatt om hvorvidt reformen trenger justeringer. Det er derfor DN skriver om dette.

Vi bør være bekymret når EU-domstolen bruker menneskerettighetene til å hindre allmenhetens innsyn i investorers eierinteresser.

Rikdommens privatliv

ORIENTERING | Morten Harper (jurist og utredningsleder i Nei til EU) | 31. desember 2022 |

Prangende: EU-domstolens bygninger rager høyt i Luxembourg.
Foto: Laurent Verdier

På en godværsdag er det fra toppen av det nyeste tårnet til EU-domstolen i Luxembourg utsikt langt forbi storbærtugdømmet. Domstolens egenreklame forteller at dette er det eneste stedet på jorden der du kan se utover fire land, foruten Luxembourg også Frankrike, Belgia og Tyskland. Det er symboltungt når vi vet at domstolen fastsetter gjeldende EU-rett i alle unionens hjørner.

Utgangspunktet for dommen er to saker fra Luxembourg, der selskapene MW og Sovim SA nektet å utlevere opplysninger til et åpent register. EUs hvitvaskingsdirektiv sier registret skal være tilgjengelig for alle. Selskapene mente at offentliggjøring utsatte eierne og deres familier for fare for bedrageri, kidnapping, utpressing, sjikane og vold med mer.

Den norske regjeringen leverte også innlegg for EU-domstolen, som ikke kan ha gjort stort inntrykk. Domstolen fant at offentlighetens adgang til opplysninger om de reelle eierne er et «alvorlig inngrep i de grunnleggende rettigheter» som er sikret i EUs menneskerettighets charter artikkel 7 og 8, om henholdsvis privatlivets fred og beskyttelse av personopplysninger.

«Den nye dommen mot åpent eierskapsregister setter investorenes private interesser foran brede samfunnshensyn»

Offentlighetens adgang til opplysninger om de reelle eierne er et «alvorlig inngrep i de grunnleggende menneskerettigheter»

Kommunekonsult

SØK

MENY

MENY

Privat eller offentlig omsorg? — Vi kommer rett og slett til å miste kontrollen

ER fremmet flere forslag for å få kontroll med hvordan skattepengene brukes:

- Egen lovhjemmel for kommuner for å påse at bevilgninger blir brukt slik politikerne har tenkt – (Fagforbundet til ny kommunelov (2018)
 - avvist av flertallet i Stortinget i 2018 (**men støttet av AP, Sp, SV, MDG og R**)
- Utvidet-land-for-land-rapportering i årsregnskaper til alle AS
 - har ligget til behandling i Stortinget siden 2015
- Krav om åpent register over reelle eiere av selskaper
 - vedtatt innført fra 1.7.23 – UTSATT PÅ NYTT (pga. EU-dom)

Til regulering er på plass; **DET OFFENTLIGE MÅ UTFØRE TJENESTENE SELV (EGENREGI)**

HVA BØR GJØRES ?

I KOMMUNER.....

Er et stort handlingsrom.....

Svømmehaller og treningsanlegg har ofte dukket opp i diskusjonen om hvilke tjenester det offentlige kan drive og støtte uten at EØS-avtalens regler om fri konkurranse griper inn.
(Foto: Universitetet i Bergen.)

Hvorfor tør ikke kommuner?

Det finnes ubrukte muligheter for kommuner til å drive offentlige tjenester selv – innenfor EØS-avtalen.

Av Fanny Voldnes

Ut fra kommuneloven har kommuner nesten alle muligheter til å drive egne tjenester selv og uten at det kommer i konflikt med EØS-avtalen. Dette er helt i tråd med EØS-avtalen om at det er opp til hver enkelt stat å bestemme hva som skal være offentlige oppgaver utenfor markedet og hvordan de skal organiseres. Det er bare når det offentlige opptrer som markedsaktører i konkurranse med private, at myndighetene må sørge for at private og offentlige aktører likestilles. Likevel ser vi at mange kommuner ikke tør å utfordre reglene. Hvorfor skjer det?

EØS-avtalen og kommuner

Helt siden EØS-avtalen ble inngått har næringslivet presset på for å overta offentlige oppgaver eller unngå konkurranse fra det offentlige.¹ Kommuner, som har ansvar for mange offentlige oppgaver, har merket offensiven fra næringslivet godt til tross for at hovedregelen er at offentlige oppgaver ikke omfattes av EØS-avtalen.

Kommuneloven og anbudsreglene

Kommuneloven sier at en kommune står helt fritt i å benytte egne ressurser til å dekke egen etterspørsel overfor innbyggerne. Kommunen kan organisere virksomheten sin slik den vil, som del av kommunen som rettssubjekt eller som eget rettssubjekt som er heleid av kommunen. Slike løsninger gjør at Lov om offentlige anskaffelser og anbud ikke gjelder. Det er til og med mulig for kommunen å inngå avtaler med ikke-kommersielle aktører på bestemte vilkår, utenfor anskaffelsesreglene og også uten at EUs regler om

Fanny Voldnes er statsautorisert revisor og spesialrådgiver i Kommunekonsult og Fagforbundet

Kommunekonsult

Kommersialisering – del av EU/EØS-avtalens logikk

Byråkrati og ansatte er sterkt influert av EØS-fortolkninger (komplisert juss gir makt !)

- er en slags «indre institusjonell logikk»
- gir et snevert og trangt handlingsrom

MÅ UTFORDRES !!

Kommunen har ansvar for mange oppgaver

KILDE: KS NORLAND

Nye oppgaver?

Tidligere
oppgaveportefølje:

1964:

Skole, skatt, sosial-trygdevesen, vei. Plan og bygg i byene.

2014 og 2018:

Tiårig **grunnskole**, **beredskap** mot forurensning , bosetting av **flyktninger**, **avfallshåndtering** og avløp, kommuneleger, **helsestasjon**, somatiske **sykehjem**, psykisk **utviklingshemmede**, miljøvern, undervisning **barn** i institusjoner, vilt- og **naturforvaltning**, landbrukskontorene, SFO, musikk- og **kulturskoler**, LAR, **psykisk helse**, **fastlegeordning**, forhandlingsansvar for **lærere**, klinisk **veterinærvakt**, lovfestet rett til **barnehageplass**, **krisesentre**, kvalifiseringsprogrammet, nasjonalparkstyrer, beredskapsansvar, samhandlingsreformen, **folkehelseansvar**.

2019, 2020, 2021, 2022 og 2023:

Rus og psykiatri
Korona og
Ukrainaflyktninger

Kommunekonsult

Hva er en kommune ?

Representerer oss!

Folkestyrt og selvstyrt (nå lovfestet)

Skal ivareta innbyggernes behov og utvikle lokalsamfunnet

- og er ikke en vanlig bedrift !

Nyttige kilder:

Bernt svarer i Kommunal rapport

<https://www.kommunal-rapport.no/bernt-svarer/bernt-svarer-relevant-hva-innbyggerne-i-de-enkelte-tidligere-kommuner-mener/140718/>

Tolkningsuttalelser av kommuneloven:

https://www.regjeringen.no/no/dokument/lover_regler/tolkningsuttalelser/kommuningsuttalelser-om-kommuneloven-2018/id26727

MULIGHETENE: Kommunen er ingen bedrift!

“ELSKEDE GRØFTEKANT”

Forfatter Gro Dahle:

“Vi har alle en kommune rundt oss og den kommunen er jo en slags hjem. Den er der i alle ting, i alle rom, i lyset, vannet i springen, i alt som foregår, hele infrastrukturen er kommunen som er usynlig, **men likevel til stede i alt**. Og jeg synes det er ganske fascinerende når man begynner å tenke på det.”

Fagbladet 10/22

Foto: Anita Arntzen

Skrev diktsamling om kommunen

Kommunekonsult

IKKE-KOMMERSIELL VIRKSOMHET ER MULIG (kommunal og ideell)

1. Det står kommunen helt fritt å benytte egne resurser til å dekke egen etterspørsel
2. Kommunen kan organisere virksomheten sin slik den vil – som **kommunal virksomhet**
 - * som del av kommunen som rettssubjekt (**egenregi**)
 - * som eget rettssubjekt heleid av kommunen (e) (**utvidet egenregi**)
3. Ideelle foretak på bestemte vilkår (**utvidet egenregi**)
4. I tillegg er det **særregler** om samarbeid med ideelle organisasjoner som utfører velferdstjenester

Alt som ikke defineres som egenregi eller utvidet egenregi er i utgangspunktet underlagt anskaffelsesregelverket (anbud).

SÆRREGLER: ENERETT TIL AKTØR - FALLER UTENFOR ANSKAFFELSESDIREKTIVET DERSOM:

- Samarbeid med ikke-økonomiske aktører (samarbeid med én konkret ideell)
- Det foreligger ikke kontrakt som er «gjensidig bebyrdende»
- Samarbeidet gjelder offentlig myndighetsutøvelse

Kilde: Kommuner og egenregi 2015 s. 37 og Bjørgan 2017 s. 4

Kommunekonsult

IDEELLE: ANSES IKKE SOM STATSSTØTTE DERSOM:

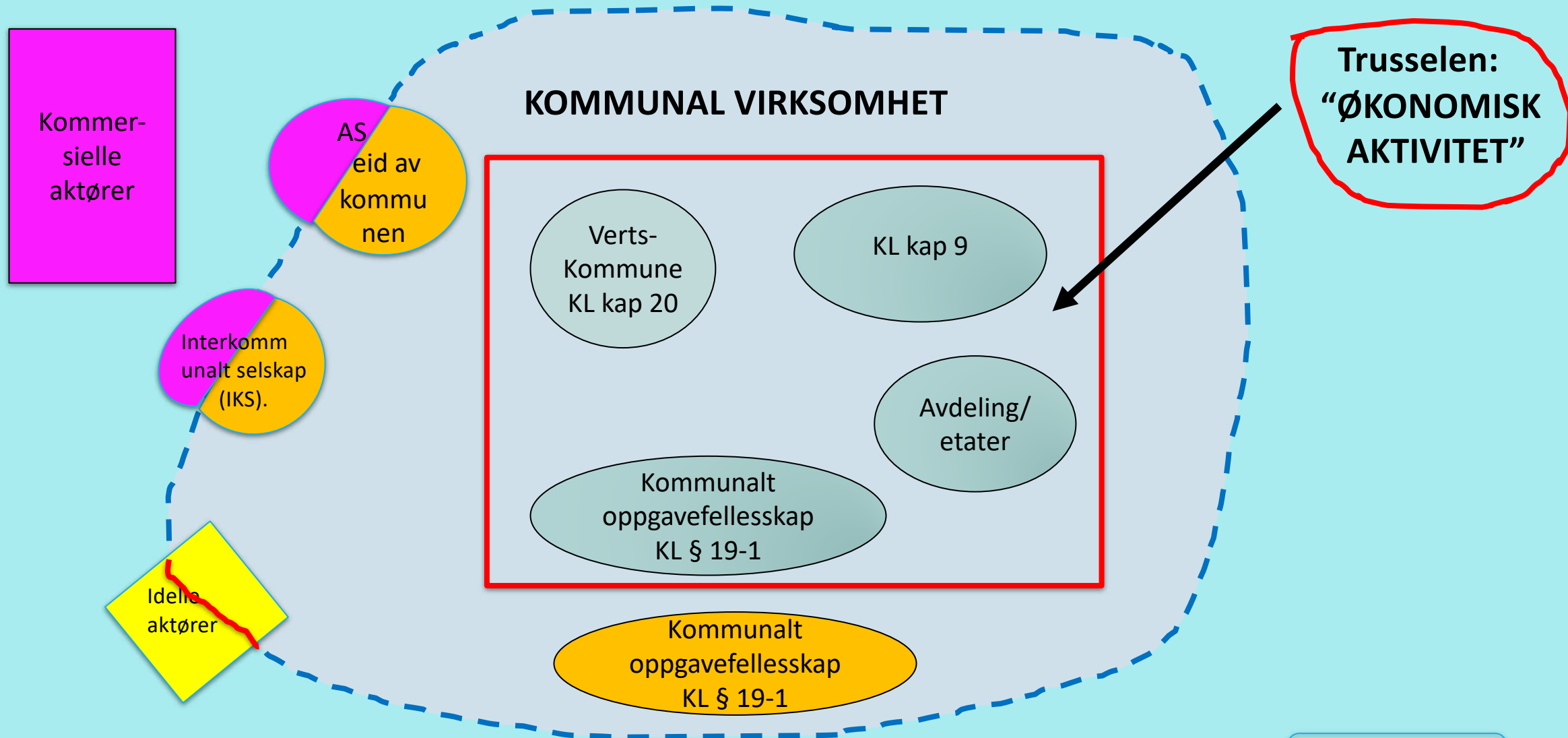
- Tjenester av **allmenn økonomisk betydning**
- Kompensasjon avtalt på forhånd på en **objektiv og åpen** måte
- Kompensasjonen må **kun** dekke alle eller deler av kostnadene ved utførelsen av tjenesten
- Foretaket må enten være valgt etter offentlig anbudsprosess eller «kompensasjonen være beregnet etter analyser av kostnader som et typisk foretak ville hatt»

«Hvis de fire vilkårene er oppfylt, vil en organisasjon kunne få kompensasjon for de tjenester den utfører, uten at kompensasjonen anses som statsstøtte»,

jfr. Kommuner og egenregi 2015 s. 60 og Bjørgan 2017 s. 6

Stort handlingsrom for profittfri virksomhet innenfor EØS og kommunelov (juridisk organisering)

Tre regelverk
Kommune-lov
Ansk.regl
Statsstøtte

«ØKONOMISK AKTIVITET» HAR INGEN DEFINISJON I NORGE

Det nærmeste vi kommer er **næringsvirksomhet**, som statteetaten definerer slik:

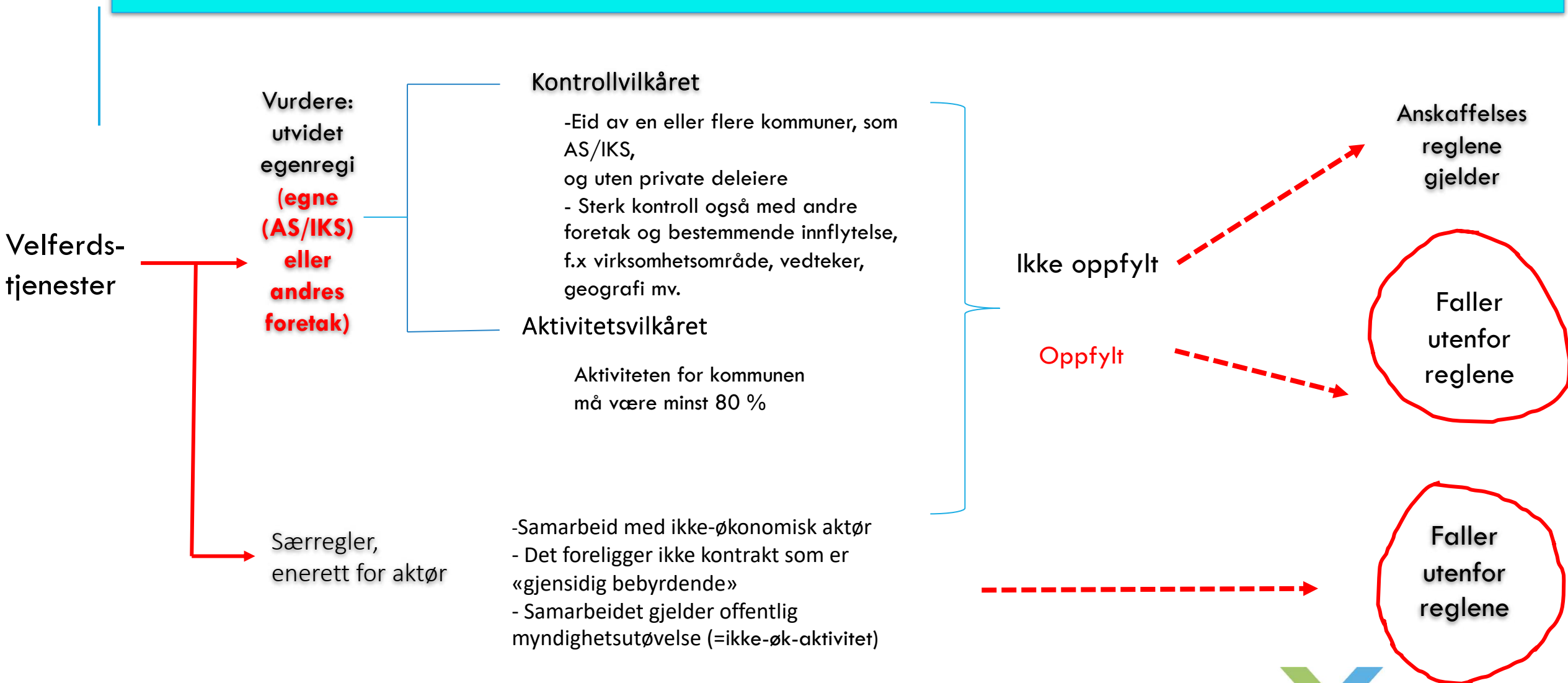
Dette innebærer at virksomheten/aktiviteten må være av et visst omfang, være egnet til å gi økonomisk overskudd i overskuelig framtid og drives for eierens egen regning og risiko. Tidsperspektivet er bransjeavhengig.

<https://www.skatteetaten.no/rettskilder/type/handboker/merverdiavgiftshandboken/2018/M-2/M-2-1/M-2-1.4/>

Kommunekonsult

HVORDAN UNNGÅ ANSKAFFESESREGLENE (LOF)? : MULIGHETER OGSÅ FOR IDEELLE

§ 17-1 i NY KOMMUNELOV - trådte i kraft 1.7.2018

§ 17-1 *Interkommunalt samarbeid*

Kommuner og fylkeskommuner kan utføre fellesoppgaver gjennom et interkommunalt samarbeid.

Et interkommunalt samarbeid skal foregå

gjennom et interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgavefellesskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap eller

samvirkeforetak, en forening eller på en annen måte som det er rettslig adgang til.

Om samarbeidet omfattes av reglene om offentlige anskaffelser vurderes ut fra reglene om offentlige anskaffelser.

I Innstilling fra komiteen var det flertall for å fjerne siste setning, men forslaget falt under avstemmingen i Stortinget.

[Innst. 369 L \(2017-2018\) - stortinget.no](#)

HVORDAN UNNGÅ STATSSTØTTEREGLENE? FLERE MULIGHETER OGSÅ FOR IDEELLE

Avgjørende: Hvordan tjenesten er organisert, finansiert og tilrettelagt for brukerne som del av det offentlige helse- og sosialtjenestetilbudet.

GJELDENDE:
REGLENE OM OFFENTLIG ANSKAFFELSE OG STATSSTØTTE ER KOMMUNENS EGET ANSVAR

“Dette innebærer at når departementet vurderer om en garanti skal godkjennes eller ikke, vil departementet kun se på kommunelovens bestemmelser, og ikke vurdere om garantien går klar av forbudet mot offentlig støtte i EØS-retten.

Kommunene har et selvstendig ansvar for å påse at støttereglene blir fulgt og må foreta denne vurderingen selv.”

Konkret: vurdere “næringsvirksomhet” og “økonomisk aktivitet”
og Kommunelovens § 17-1, hvor det vises til anskaffelsesreglene

Kilde: Prop 46 L(2017-2018) ss. 226, 227, 230 og 231 (ny kommunelov)

Tidligere sjefsøkonom i LO om Solberg-II -regjeringen:

abc nyheter / MENY

Politikk | Siste nytt

– Regjeringen misbruker EØS til privatiseringspress på kommunene

Det er høyst kritikkverdig at ESA skal blande seg inn i norske kommuner... [Les mer](#)

– Regjeringspartiene misbruker EØS for privatisering, anklager Stein Reegård.

Thomas Vermes

19. aug. 2019 18:16 – Oppdatert 19. aug. 2019 18:26

[f](#) [t](#) [e](#) [l](#)

«Statsstøttereglene var aldri ment for offentlige tjenester»

Eks: Oslo kommune har egen forskrift for tilskudd til seniorsentre

FORSKRIFT OM TILDELING AV TILSKUDD TIL DRIFT AV SENIORSENTER I BYDEL, OSLO KOMMUNE

Forskriften trådte i kraft fra 24.9.2020 og inneholder:

- Formål (ikke-kommersielle driftere)
- Definisjon seniorsenter
- Om ett eller flerårige tilskudd
- Konkrete krav til søknad - vilkår at er ikke-kommersiell
- Overskudd skal tilbake mm
- Krav til regnskapsrapportering

OPPSKRIFT

VIKTIG: Kommunen kan kontrollere at tilskuddet brukes etter forutsetningene og kan kreve tilbakebetaling

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2020-09-24-2089>

Kristin Clemet snur alt på hodet! – kommersielle må la offentlig sektor i fred!

På en mandag
Kristin Clemet
Leder, Civita

På vei mot statskapitalisme?

Det bekymringsfulle med dagens situasjon er at Norge tilsynelatende har råd til å la privat sektor krympe.

Er vi på vei mot en ny form for statskapitalisme i Norge? Spørsmålet kan virke absurd, men jeg tror det bør stilles. Forleden kom det to nyheter som illustrerer noe av poenget. Mowli, som er Norges største lakseoppdretter, annonserer at selskapet kutter planlagte investeringer for 5 milliarder kroner etter at et flertall på Stortinget har vedtatt at næringen skal ha en ekstra høy skatt.

Næringen er ikke imot å betale mer skatt, men den mener at utformingen av skatten er feil, og at nivået er for høyt. En lønnsom næring blir altså mindre lønnsom fordi den må betale mye mer skatt. Hvor store investeringer vi vil gå glipp av i Norge, er det ingen som vet.

Samtidig kunne olje- og energiministeren annonsere at støtten til den norske havvindsatsingen må økes fra 15 til 23 milliarder kroner.

Å bygge ut havvind langt fra land uten hybridkabler er ikke lønnsomt. Derfor vil Stortinget subsidiere utbyggingen. Hvor store subsidiene for de nye grønne prosjektene til slutt blir, er det ingen som vet.

I en slik situasjon er det ikke lett for næringslivet å snakke med én stemme. Lønnsomme næringer vil gjerne ha lavest mulig skatt. Ulønnsomme næringer vil gjerne ha størst mulig subsidier.

Kapital- og hjørneflukt fra Norge. Tidligere har regjeringen, med støtte fra Sosialistisk Venstreparti (SV) og Rødt, økt eier

Offentlig sektor har aldri vært større

og arbeidsplasser i Norge på sikt, er det ingen som vet.

Utlendinger er også blitt mer nølende til å investere i Norge. Det er ikke lett å beregne virkningen av store og overraskende skatteøkninger for dem som vurderer å investere her. Hva Norge vil gå glipp av på grunn av økt politisk risiko, er det ingen som vet.

Enorme og kostbare konsekvenser. Regjeringen har, etter avtale med SV, nedsatt et offentlig utvalg for å vurdere hvordan de kan kvitte seg med alle private, kommersielle velferdstilbydere i Norge. De bidrar med cirka 15 prosent av det totale tilbudet, og de yter tjenester som i all hovedsak er offentlig finansiert.

Utvalget skal ikke være ferdig med arbeidet før om et år, men i mellomtiden er mange kommuner i full gang med å sugge livskraften ut av de private aktørene. Bare i Oslo har byrådet brukt over 700 millioner kroner på å kjøpe opp veldrevne private barnehager, uten at det har gitt oss et bedre eller billigere tilbud.

Også eierskapspolitikken overfor statens egne bedrifter skaper usikkerhet, blant annet fordi regjeringen griper inn i det som skal være styrenes ansvar.

At noen overhodet tenker på å instruere Equinor, som er et børsnotert selskap, om å gjennomføre et havvindprosjekt som, etter selskapets vurdering, hverken er lønnsomt eller teknologisk mulig, er oppsiktsvekkende.

Små feil i statens eierstyring kan få enorme konsekvenser og bli svært kostbare. Også overfor de private bedriftene griper regjeringen inn i det som tradisjonelt har vært bedriftenes eget ansvar. Vanlige aksjeselskaper vil nå bli pålagt å praktisere kjønnskvotering.

Offentlig sektor fortsetter å vokse. Offentlig sektor har aldri vært større. Den utgjør over 62 prosent av bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge. Alt tyder på at den vil fortsette å vokse.

Det er interessant at denne utviklingen ikke synes å bekymre regjeringen.

Kapitalflukten og utarmingen av de private velferdstilbydere skremmer tydeligvis ingen på venstresiden. De som flytter, blir møtt med sjølløst og moralisering. Og mens offentlige virksomheter, prisverdige nok, skal møtes med økt tillit, er private velferdsaktører under kontinuerlig mistanke, dessverre også fra borgerlige partier.

Slosing og enorme overskridelser i offentlig sektor får ofte ingen konsekvenser. En friskole eller en privat barnehage som har gjort en feil, kan bli nektet å drive videre.

De private velferdsaktørene kontrolleres og reguleres stadig hardere. Alt skal helst være nøyaktig slik kommunene og staten

Tegning: Inge Grønhaug

Kommer med en pris. At Rødt og SV ikke bryr seg så mye om privat sektor, er ikke rart. Rødt ønsker at nesten alt skal være eid og drevet av stat og kommune, og SV vil ha en «sosialistisk økonomi». Men alle andre partier burde være opptatt av det private næringslivet. Norske private eiere står for 35 prosent av verdiskapingen og 58 prosent av sysselsettingen, og svært mye av det er lokalt eierskap.

Det bekymringstulle med dagens situasjonen er at vi tilsynelatende har råd til å la privat sektor krympe. Staten er enormt rik og kan, om nødvendig, eie og drive mye selv.

Men statskapitalismen kommer med en pris.

Det er ingen land som er blitt så vellykket som Norge er, uten å ha en sterk og livskraftig privat sektor.

Privat sektor er, i motsetning til store deler av offentlig sektor, utsatt for konkurranse. Det fremmer innovasjon, lønnsomhet og produktivitetsevne, som gir økt velstand og mer å fordele.

Private bedrifter bidrar til risikospredning og mindre sløsing med samfunnets ressurser, blant annet fordi de bruker sine egne penger og ikke andres penger.

De bidrar også til maktdempning, mangfold og større valgfrihet for borgere, både når vi er brukere og arbeidstagere.

De private bedriftene er dessuten ekstra viktige i det lokalsamfunnet de virker i, fordi de har et engasjement i og for sivilsamfunnet ut over det som kommunen kan bidra med.

En alvorlig feil. En velfungerende markedsøkonomi og en sterk privat sektor er altså viktig både for økonomien og for å unngå monopoler og maktkonsentrasjon.

Regjeringen er ikke enig med dem som er bekymret for den politikken som føres. Det er ikke så rart.

Men jeg tror regjeringen gjør en alvorlig feil når den påstår at de som nå er bekymret for hvordan det skal gå med norsk økonomi og næringsliv, misliker den norske samfunnsmodellen og ikke ser verdien av en sterk offentlig sektor.

Jeg tror det er tvert om. Den norske samfunnsmodellen har vært en balansert modell, basert på samarbeid og gjensidig avhengighet mellom privat og offentlig sektor. Den har også vært basert på respekt og tillit mellom næringsliv og regjering.

Nå er denne tilliten svekket, og det kan ta lang tid å bygge den opp igjen.

Det er ingen land som er blitt så vellykket som Norge er, uten å ha en sterk og livskraftig privat

Styring av velferd må tilpasses at velferd er forvaltning - ikke forretning

Sterkere folkevalgt styring;

Offentlige tjenester i offentlig regi

Sikre budsjettstyring

Ikke: "hva koster det?" men "Hva brukes pengene til?"

Bedre kontroll:

Offentlig revisjon

Verktøy:

Samarbeid – ikke konkurranse

Ansatte - vet best hvor skoen trykker - medbestemmelse

Kommunekonsult

HVA BØR GJØRES – 2 ?

PÅVIRKE DET SOM ER I GJERDE NASJONALT.....

Kommende saker, bl a :

- Oppfølging av høyesterettsdommen i ACER-saken (strøm)
- Høring om endringer i barnehageloven (styring og finansiering), frist 1.2.2024

- Fiskekvoter – Stortingsmelding varslet - før jul??
- Nytt inntektsfordelingssystem for kommuner – varslet rett på nyåret
- Regjeringens EØS-utvalg sin rapport er varslet..... (Nei til EU sin «motrapport»)

Fisk – og distriktene

KLASSEKAMPEN

SIDE 9 | TIRSDAG 5. SEPTEMBER 2023

Krever fisken hjem

STÅR PÅ KRAVA: STORE FISKEKVOTER ER PÅ FÅ ÅR BLITT FLYTTET FRA KYSTFLÅTEN TIL STØRRE HAVGÅENDE FARTØY. NÅ KREVER LEDER I LEBESBY SENTERPARTI, JAN-OLAV EVENSEN, AT SJARKENE I BLANT ANNET KJØLLEFJORD I FINNMARK FÅR KVOTENE TILBAKE.

Senterpartiet krever at fiskekvotene flyttes fra de store til de små båtene. De ber regjeringkollega Ap prioritere fiskeriavhengige kystsamfunn.

Ole Magnus Rapprap@klassekampen.no

Da trålernes leveringsplikt til kysten ble opphevet, skulle dette være midlertidig. Nå har det snart gått 25 år. Jan-Olav Evensen er Senterpartiets lokalagsleder i Lebesby, en av landets mest aktive fiskerikommuner. Han ser fram til at kystflåten igjen skal få ta ut mer råstoff fra fiskeindustrien.

– Vi krever at kvotemeldingen må komme snarest mulig. Arbeiderpartiet ser ut til å ville vente, og det er beklagelig, sier Evensen.

Han er overrasket over at Ap ikke kjemper hardere for at fiskeressursene skal fordeles tilbake fra trålerne til kystflåten.

Kilde: Klassekampen 5.9.2023

Gjennom ho i regelverket og trålarverleg politikk har kvotene blitt samla på stadig færre hender, skriv vår kommentator, som ventar spent på den nye fiskeriministeren. | Foto: Rolf Kildan/NTB

Er det egentleg fellesskapet som eig fisken?

I vinter kjem eit nytt slag om kven som skal eige fisken.

Vi har fått ein ny fiskeriminister, og snart skal ho legge fram regjeringas lenge lova kvotemelding. Det er inga lita sak. Noko av det viktigaste der er kva som skal skje med strukturkvotane. Fiskeripolitikk er full av kompliserte ord, og strukturkvoter er eit av dei. Men ikkje slutt å lese av den grunn! Eg skal prøve å forklare kva dette handlar om.

I Noreg er vi einige om at det er folket som eig fisken. Fisken skal bidra til å sikre syssetjing og busetjing i kystsamfunna, og fisket skal vere lønnsamt og berekraftig. Dette står i paragraf 1 og 2 i havressurslova. Innanfor olje, oppdrett og andre næringar er vi no vant til at naturressursar kjem fellesskapet til gode gjennom grunnrenteskatt. I fiskeripolitikken har ein tenkt annleis.

Ved å fordele fiskekvotane langs kysten, har ein tenkt at desse arbeidsplassane skal bidra til busetjing og næringsaktivitet i lokalsamfunn. Då kan fiskarane tene dei pengane fiskekvotane gir, utan ekstra skatt, fordi ringverknadene kjem fellesskapet til gode lokalt. Spreitt busetting og verdiskaping har vore måten politikarane har tenkt at villfisken skal bidra til fellesskapet på.

Denne forvaltninga av ein fellesskapsressurs heng altså på ein føresetnad om at kvotefordelinga faktisk fører til spreiding av ressursar og auka busetnad i små kystsamfunn. Dei siste tiåra har denne tanken blitt følgt av ei rekke politiske grep for å sikre at fisken faktisk kjem på land langs kysten. Vi har for eksempel eit såkalla pliktsystem, som forpliktar kvoteeigarar til å levere fisken på ein bestemt plass. Nokre av desse grepa har fungert, mange av dei har ikkje gjort det.

Kilde: Dagsavisen 30.10.2023

Fanny Voldnes,
statsautorisert revisor og
spesialrådgiver i Fagforbundet og Kommunekonsult

Kommuner, vannkraftverk og strømavgifter

Noen sammenhenger og konsekvenser av
en liberalisert kraftbransje

Kommunekonsult
KOMMUNEKONSULT AS
RAPPORT 1/2023
4. september 2023

Utredning på oppdrag for Nei til EU
fra 4. september 2023

KOMMUNER – INNTEKTER PÅ GRUNN AV HØYE STRØMPRISER

Noen kommuner har *inntekter* av høye strømpriser enten fordi de

- har inntekter fra salg av konsesjonskraft
- mottar utbytte som eier av vannkraftselskap

Noen kommuner har ingen av delene

To utfordringer i dette strømregimet:

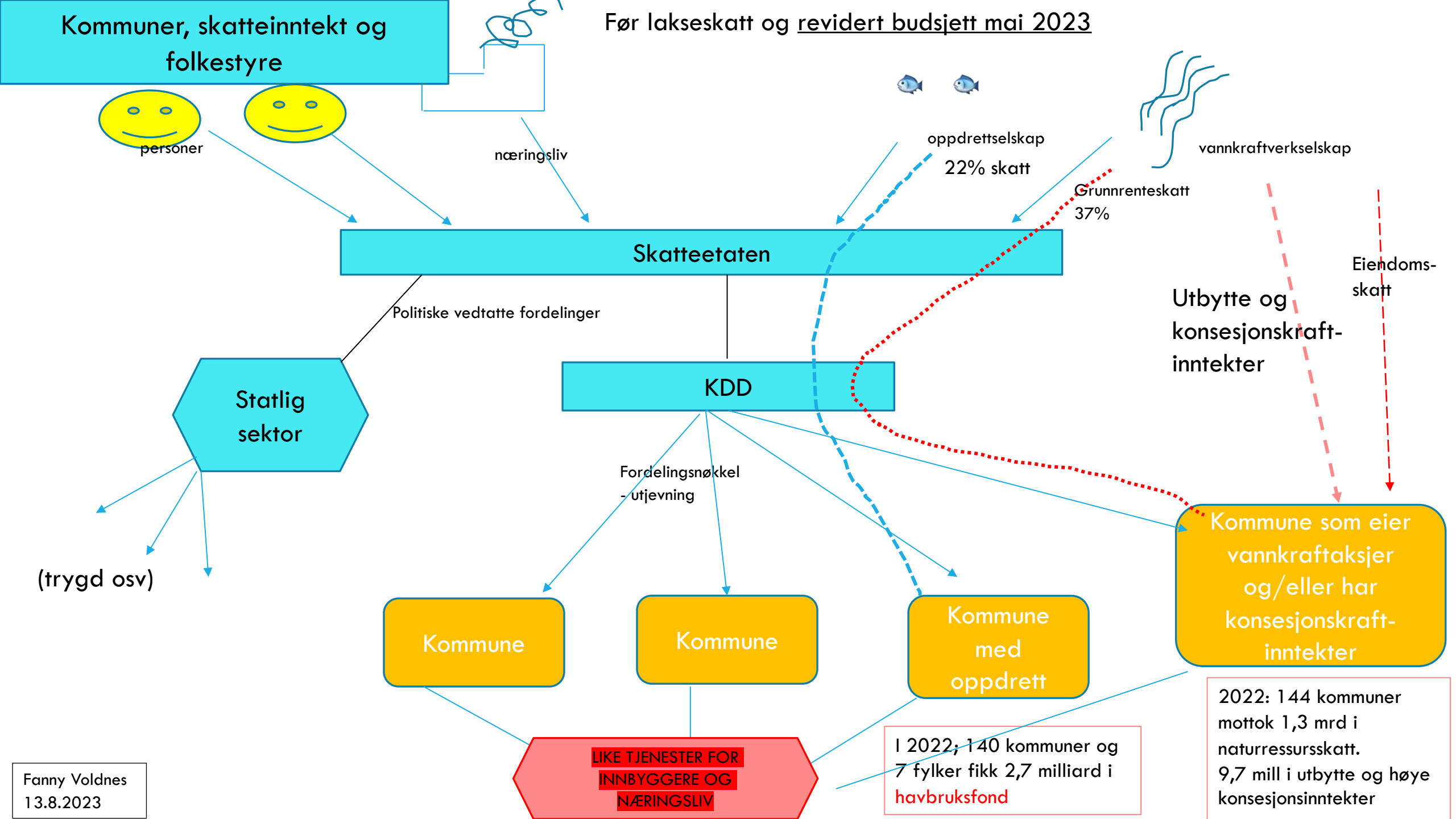
- INNTEKTSFORDELING
- EIERSKAP TIL ANLEGGENE

 I revidert nasjonalbudsjett i mai 2023; Omfordeling av inntekter mellom kommuner

Prop. 112 S (2022-2023) Kommuneproposisjonen 2024

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-112-s-20222023/id2976581/?ch=13>

Før lakseskatt og revidert budsjett mai 2023

Oppdrettsselskapet Nova Sea- og det lille samfunnet Lovund på Helgelandskysten

INFO FRA NRK

Helene sjekker ut laksemilliardæren

På en liten øy ytterst på Helgelandskysten møter Helene én av Norges rikeste. Aino Olaisen og familien har tjent seg søkkrike på oppdrett av laks.

Camilla Sand
Kommunikasjonsansvarlig

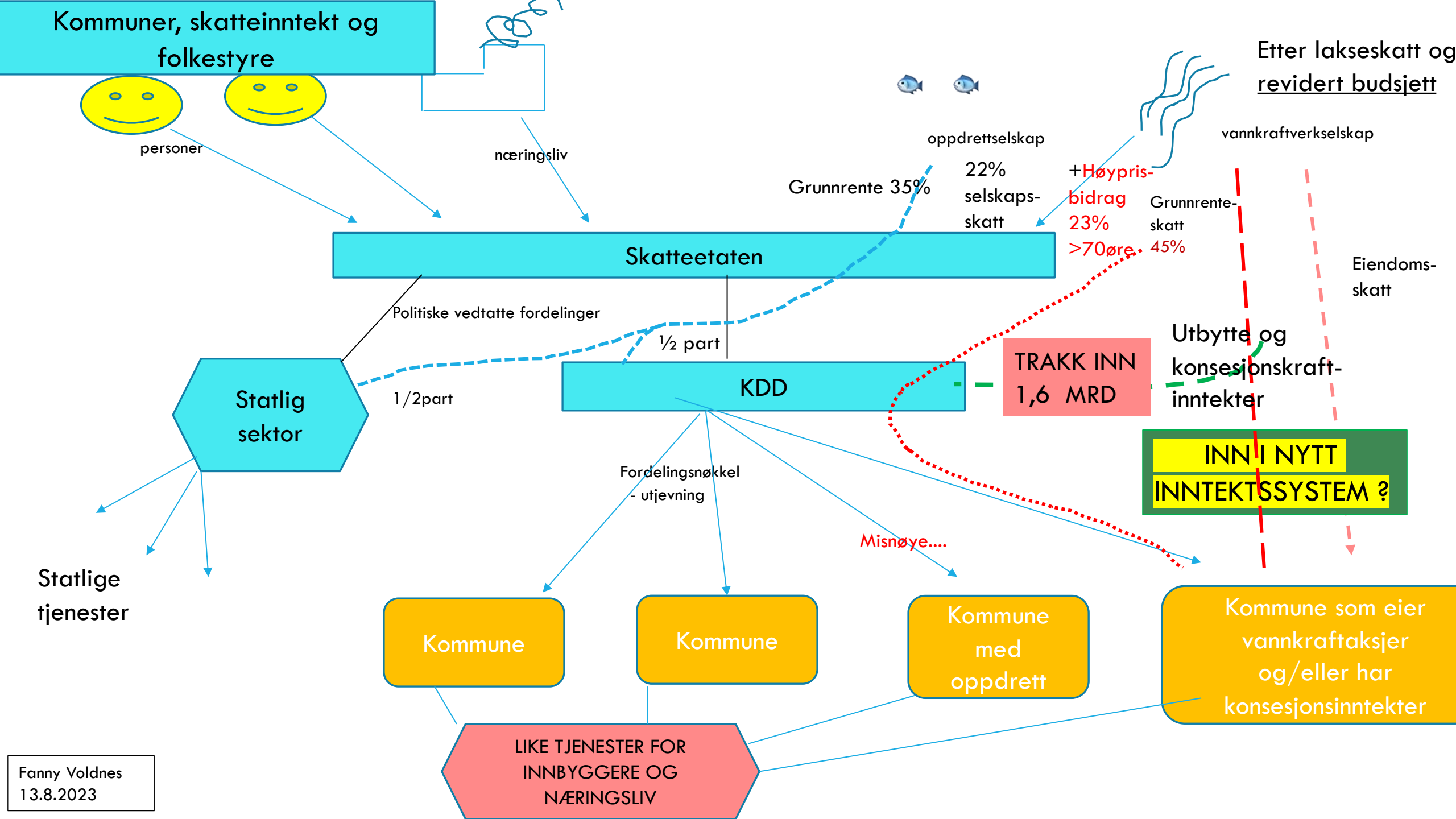
Publisert 11. okt. 2022 kl. 10:43
Oppdatert 11. okt. 2022 kl. 16:17

Aino Olaisen liker dårlig å bli kalt laksemilliardær. Det er en merkelapp hun ikke kjenner seg igjen i.

FOTO: BJØRN HOLMGREN / NRK

Kommunekonsult

Hvem eier vannkraftverkene – og hvordan eies de?

Kommunekonsult

Hvem eier Braskereidfoss kraftverk i Våler kommune?

Kraftverket ved Glomma: Deler av demningen har kollapset

En nettfeil førte til at store mengder vann fosset innover kraftverket på Braskereidfoss. Nå har deler av demningen kollapset.

Kristina Hågensen
Journalist

Mari Ranheim
Journalist

Astrid Gerdtz
Journalist

Anne Kari Løberg
Journalist

Anders Bakkerud Larsen
Journalist

Mathias Revheim-Rafaelsen
Journalist

Morten Stenberg
Journalist/fotograf

Lars Erik Skrefsrud
Fotograf

Vi rapporterer fra Braskereidfoss i Våler kommune, Innlandet

Publisert 9. aug. kl. 10:50
Oppdatert 9. aug. kl. 22:47

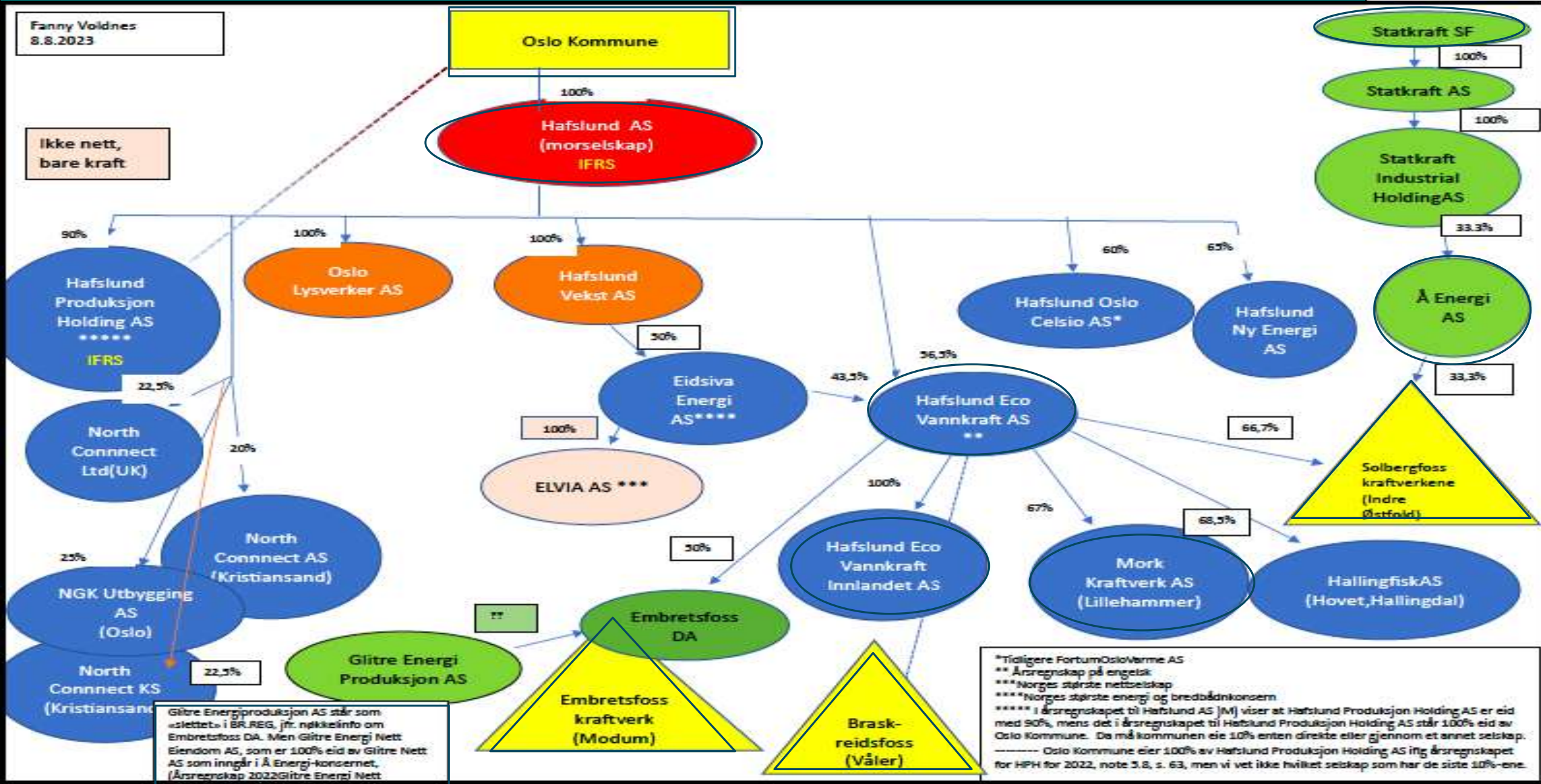
Kilde: NRK 9. august 2023

Eierskapet til Braskereidfoss kraftverk – utvalgte Hafslund- selskaper per. 31.12.2022

Kilde: Årsregnskaper for 2022 i Brønnøysundregistrene

Fanny Voldnes
8.8.2023

Ikke nett,
bare kraft

Glitre Energi produksjon AS står som «slettet» i BR.REG, jfr. nøkkelinfo om Embretsfoos DA. Men Glitre Energi Nett Eiendom AS, som er 100% eid av Glitre Nett AS som inngår i Å Energi-konsernet, (Årsregnskap 2022 Glitre Energi Nett

*Tidligere FortumOsloVarme AS
 ** Årsregnskap på engelsk
 *** Norges største nettselskap
 **** Norges største energi og bredbåndkonsern
 ***** i årsregnskapet til Hafslund AS [JM] viser at Hafslund Produksjon Holding AS er eid med 90%, mens det i årsregnskapet til Hafslund Produksjon Holding AS står 100% eid av Oslo Kommune. Da må kommunen eie 10% enten direkte eller gjennom et annet selskap.
 ----- Oslo Kommune eier 100% av Hafslund Produksjon Holding AS iflg årsregnskapet for HPH for 2022, note 3.8, s. 63, men vi vet ikke hvilket selskap som har de siste 10%-ene.

Muligheter for lokalpolitikere som ønsker bedre styring ? :

Nye skatteregler gjør at kraftselskap kan selge strøm utenfor det europeiske markedet. Rødt mener 2,7 millioner nordmenn kan få billig strøm – hvis kommunene vil.

KOMMUNER KAN STOPPE KRAFTSALG

ENERGI | Jo Reid Skårderud, Trondheim | 26. august

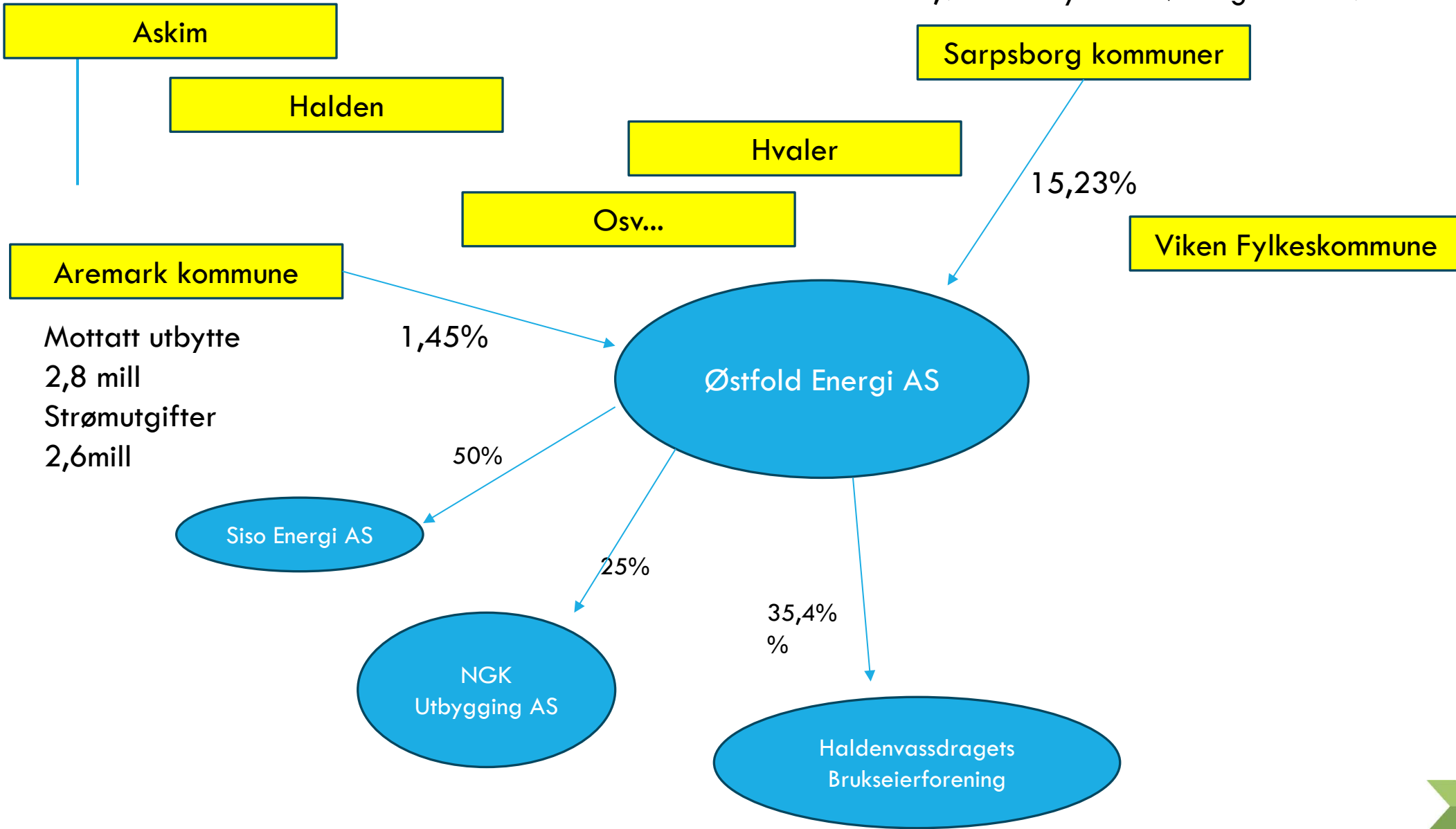
På børs: Vassetvatnet i Lærdal kommune er inntaksmagasin for Borgund kraftverk og står for store deler av kraftproduksjonen til Østfold energi. Nå vil lokalpolitikere i Østfold at krafta skal selges direkte til kundene, heller enn via strømbørsen. Foto: Østfold energi

Rødt i Østfold mener nye regler åpner for revolusjon i kraftmarkedet.

Partiet går til valg på at det kommunale kraftselskapet Østfold energi skal slutte å selge strøm på børs, og heller selge direkte til folk og næringsliv til 35 øre.

Klassekampen 26.8.2023

Mottok 21,9 mill utbytte. Strømutgifter 109 mill.

Eid av alle kommuner i Østfold + Viken fylkeskommune

Status vannkraftverk

Vannkraftselskaper eies på kryss og tvers,
Stadige fusjoner og nye juridiske selskapsformer
Store kommuner er ofte bare eierkommuner
Vannkraftkommuner har minimal innflytelse
Private aktører kan eie inntil 1/3

Uforutsigbare og varierende strømpriser
gjør situasjonen til kommuner veldig
uforutsigbar (ulike strømsoner)

FORSLAG TIL TILAK KORTSIKTIG

Lokalpolitisk «eiermakt»

Ett vannkraftverk – ett rettssubjekt

HVIS MÅL : FOLKEVALGT STYRING OG KONTROLL MED VANNKRAFTVERKENE

Innføre makspris på
strøm

Er det mulig å stille
krav innenfor EØS til
hvordan
vannkraftverk skal
organiseres juridisk ?

Kommunekonsult

-
Spennende fortsettelse hvis Erna Solberg blir kjent inhabil i saken fra 2020, hvor Hydro fikk fullt eierskap til med 1/3 i Røldal-Suldal anleggene,.....

Norge

Grunneiere i Ullensvang vil ha nytt kraftvedtak hvis Erna Solberg blir kjent inhabil

NTB

27. sep. 2023 02:01 – Oppdatert 27. sep. 2023 07:44

Hvis Erna Solberg (H) var inhabil da regjeringen ga Hydro kontroll over kraftverket Røldal-Suldal i 2020, må vedtaket omgjøres. Det mener lokale grunneiere. Foto: Beate Oma Dahle / NTB Foto: NTB

I 2020 fikk Hydro overta kraftverket Røldal-Suldal til stor lokal motstand. Hvis det viser seg at Erna Solberg var inhabil i saken, vil grunneierne ha vedtaket omgjort.

FOR Å FÅ REELL FOLKEVALGT MAKT OVER STRØMMEN :

- Kommunepolitikere trenger **mer kunnskap om handlingsrommet** innenfor EØS- avtalen
- Pluss:
- Politisk vilje til **å utfordre EØS** - når det er nødvendig

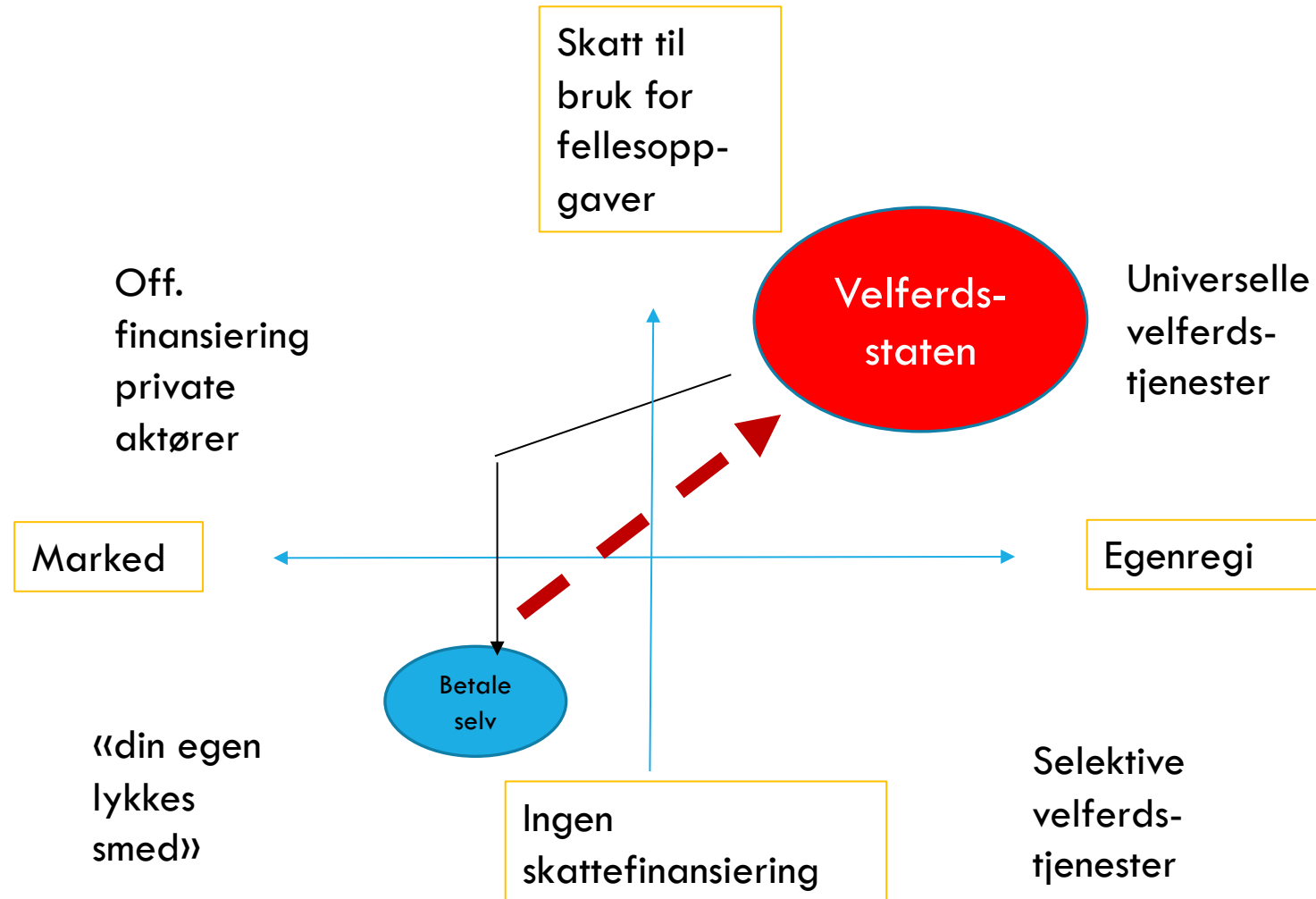

Kommunekonsult

www.samfunnogokonomi.no

Velferdsmodellen kan sikres – da må vi stoppe høyrekreftene

Fanny Voldnes
18.5.2016

Mye er mulig innenfor EØS.
Hvis ikke:
Utfordre EØS

Kommunekonsult

Det handler om fordeling og demokrati

1. Kreve kommunale tjenester i egen regi
2. Når private (ideelle og andre) utfører tjenester for kommunen;
Kreve å vite **hvordan offentlige penger blir brukt** (=likebehandling)
Godt dokumenterte krav som først og fremst krever **politiske vilje**
3. **Sikre folkevalgt styring over viktige naturressurser**

OG HER ER EN STERK FAGBEVEGELSE VIKTIG

Lykke til!

Tips:

www.samfunnogokonomi.no

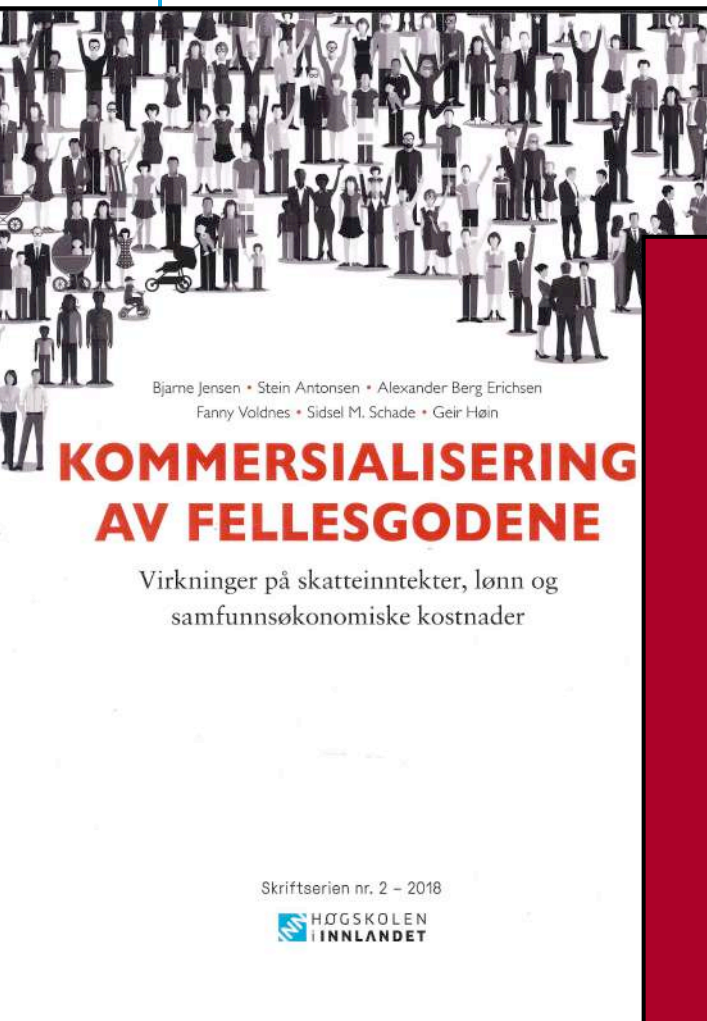
Fanny Voldnes; Fanny.voldnes@fagforbundet.no

Tlf. 41556805

Kommunekonsult

Om offentlige ressurser og offentlige tjenester, bl. a:

Kommuner og egenregi

Reglene om egenregi: Anskaffelsesrettslig ramme for organisering av kommunal virksomhet og det offentliges samarbeid med ideelle organisasjoner i velferdssektoren

Christoffer C. Eriksen

2015

